

ԵՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՎՃՈՒՑ՝ ԹՈՒՐՔԻԱՆ ՊԵՏՔ Է ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՃԱՐԷ ՏԻՆՔԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ

Սեպտեմբեր 14-ին Եւրոպայի Մարդու Իրաւունքներու Դատարանը հրապարակեց իր վճիռը՝ կապուած «Ակոս» թերթի խմբագրապետ Հրանդ Տինքի սպանութեան ժամանակ թրքական իշխանութիւններու անգործութեան եւ դէպքը կանխելու գծով համապատասխան քայլեր չառնելու համար:

Եւրոպական դատարանը վճռեց, որ թրքական կառավարութիւնը Տինքի ընտանիքին պէտք է վճարէ շուրջ 135 հազար տոլար փոխհատուցում, ինչպէս նաեւ ծածկէ դատական բոլոր ծախսերը, որ կազմած է 37 հազար տոլար:

Օգոստոսին Տինքի ընտանիքը դիմած էր Մարդու Իրաւունքներու եւրոպական դատարան պահանջելով պատժել թուրքիան՝ Տինքի սպանութիւնը չկանխելու պատճառաւ:

Շաբ.ք էջ 4

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԸ ԺԱՄԵՐՈՎ ՊԱՏԱՆԴ ՊԱՅՈՒԱԾ ԵՆ ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ

Սեպտեմբեր 13-ի առաւօտեան Իսթանպուլի օդանաւակայանի թուրք պաշտօնեաներու եւ հայ լրագրողներու միջեւ տեղի ունեցած է միջադէպ:

Հայ լրագրողներու փոխանցած տեղեկութիւններուն համաձայն, «Մամուլի դերը զարբարեան հակամարտութեան մէջ եւ տարածաշրջանային անվտանգութեան եւ համագործակցութեան բարելաւումը» սեմինարին մասնակցող լրագրողները, ինչպէս նաեւ Երեւանի Մամուլի Ակումբի նախագահ Բորիս Նաւասարդեանը, որ սեմինարի կազմակերպիչներէն

է, մի քանի ժամ պատանդ պահուած են թրքական օդանաւակայանէն ներս: Օդանաւակայանի պաշտօնեաները մանրակրկիտ ստուգած են հայ լրագրողներու անձնագրերը, ուզած են վստահ ըլլալ, որ անոնք ունին ետդարձի տոմս եւ գումար՝ թուրքիոյ մէջ կեցութեան համար:

Միջադէպի կապակցութեամբ Բորիս Նաւասարդեան հայկական մամուլին ուղարկած է հետեւեալ տեղեկութիւնները.

«Մենք (11 հոգի) ժամանել Շաբ.ք էջ 4

ԱՏՐՊԵՅՃԱՆ ՍԱԿ-Ի ՕՐԱԿԱՐԳԵՆ ՀԱՆՅ ՀԱԿԱՅԱՅ ԻՐ ԲԱՆԱԶԵԸ

ՄԱԿ-ի Ընդհանուր Ժողովի օրակարգէն հանուած է Ատրպէյճանի կողմէ ներկայացուած հակահայ բանաձեւի նախագիծը: Ատրպէյճան խնդրած է բանաձեւի քննարկումը տեղափոխել յաջորդ նստաշրջանի օրակարգ:

Այս առթիւ Հայաստանի Արտաքին Գործոց Նախարարութիւնը հանդէս եկաւ յայտարարութեամբ մը, գոհունակութիւն յայտնելով այդ իրադարձութեան կապակցութեամբ: «Շնորհակալ ենք ՄԱԿ-ի անդամ բոլոր այն երկրներին եւ առաջին հերթին ԵԱՀԿ Մինսկի Խումբի համանախագահ պետութիւններին, որոնք իրենց դիրքորոշմամբ կանխեցին Ատրպէյճանի փորձերը՝ շեղել եւ վնաս հասցնել զարբարեան հիմնախնդրի կարգաւորման բանակցային գործընթացին՝ թոյլ չտալով ՄԱԿ-ի ԳԱ-ում Ատրպէյճանի կողմից ներկայացուած ապակառուցողական բանաձեւի ընդունումը:

«Ատրպէյճանը պէտք է գերծմնայ Մինսկի Խումբի շրջանակներում ընթացող կարգաւորման գործընթացը այլ հարթակներ տեղափոխելու շարունակական փորձերից, սադրիչ ու ռազմատենչ

յայտարարութիւններից եւ գործողութիւններից, որպէսզի բանակցային գործընթացը առաւել կառուցողական եւ արդիւնաւէտ ընթացք ունենայ», ըստած է Հայաստանի Արտաքին Գործոց Նախարարութեան յայտարարութեան մէջ:

ԵԱՀԿ Մինսկի Խումբի համանախագահներ՝ Ռոբերտ Բրադկէ (ԱՄՆ), Պեռնար Ֆասիէ (Ֆրանսա) եւ Իկոր Պոպով (Ռուսաստան), ողջունեցին Ատրպէյճանի որոշումը՝ ՄԱԿ-ի Ընդհանուր Ժողովին իր ներկայացուցած բանաձեւի յետաձգման առթիւ:

Բանաձեւի քննարկումը յետաձգելու որոշումին կապակցութեամբ, ՄԱԿ-ի մօտ Ատրպէյճանի մնալուն ներկայացուցիչը ըստած է, որ պատճառը ԵԱՀԿ-ի Մինսկի Խումբի համանախագահներու յայտարարութիւնն էր:

Մինսկի Խումբի միջնորդները յայտնած էին, որ ԵԱՀԿ-ի գաղաթնաժողովէն առաջ, հակամարտութեան բոլոր կողմերը պէտք է աւելի կառուցողական դիրքորոշում որդեգրեն առաջարկուած ծրագիրը իր ակնադրուած եւ յառաջընթաց ապահովելու համար:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՄԵԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.Ի ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕԾՈՒՄԸ ՍՐԲՈՑ ԴԵՒՈՆԴԵԱՆՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍՏ ՏԱԾԱՐԻ

Շաբաթ, 11 Սեպտեմբերի 2010, պատմական օր մը հանդիսացաւ Հարաւային Գալիֆորնիոյ հայ գաղութին համար: Արդարեւ այդ օր կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Մայրապոստոս Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ձեռամբ եւ մասնակցութեամբ բարձրաստիճան հիւր հոգեւորականներու եւ պետական անձնաւորութիւններու՝ տեղի ունեցաւ առաջնորդանիստ Մայր եկեղեցոյ սրբալոյս միւռնոսով օծման արարողութիւնը: Այս առթիւ եկեղեցին ստացաւ Սրբոց Ղեւոնդեանց անունը: Այս եւ յաջորդ օրուան հոգեպարար արարողութեանց ժողովուրդը հետեւեցաւ նաեւ Առաջնորդարանի համացանցի եւ տեղւոյն Գալիֆորնիոյ սրահի լայնապատաս Կեռատեսիլի, ինչպէս նաեւ Թրքմենեան բլազայի մէջ գետեղուած «Բլաթֆորմ»ի միջոցաւ:

Նոյն օրը, առաջնորդարանի բակին մէջ գետեղուած յատուկ

խաչքարի մը օրհնութիւնն ու օծումը կատարեց Վեհափառ Հայրապետը: Արդարեւ սոյն խաչքարը նուիրուած էր 2001 թուին Սեպտեմբեր

11ին Նիւ Եորք գոյգ աշտարակներու փլուզման գոհ գացած աւելի քան 3000 նահատակներու յիշատակին: Լոս Անձելըսի քաղաքապետ

Անթօնիօ Վիյարախօսան եւ այլ դիւանագէտներ ներկայ եղան խաչքարի եւ եկեղեցոյ օծման արարողութեանց:

Երեկոյեան ժամը 5:30ին առաջնորդարանի Գալիֆորնիոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ պաշտօնական ընթրիք ի պատիւ Ս. Ղեւոնդ Մայր եկեղեցոյ բարերարներուն, կնքահայրերուն եւ հիւրերուն: Այս միջոցառումին ներկայ եղաւ նաեւ Վեհափառ իր շքախումբի անդամներով եւ հոգեորականներու խումբով:

Նշենք նաեւ որ կարգապահական եւ հիւրերու պատշաճ ընդունման, տեղաւորման, ինքնաշարժներու դասաւորման համար բացառիկ յանձնախումբեր ստեղծուած էին, որոնք իրենց կարելին ըրած էին, ցուցակագրուած ու թուագրուած ձեւով, հարկն ու պատշաճը տնօրինելու, առաջըն առնելու համար ստեղծուելիք խուճապին:

Շաբ.ք էջ 17

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՅ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 26, 2010

VERDUGO PARK - ԿԼԵՆՏԷՅԼ

FREE ADMISSION
UMPSRC ԱՅՍԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

ՊԵՏՔ Է ՄՏԱԾԵԼ «ՆԱՏԵԼՈՒ» ՄԱՍԻՆ

ՅԱԿՈՐԱՎԱԼԵԱՆ

Ազգային ժողովի նախագահն ասում է, թե համոզուած է, որ 2012 թուականի ընտրութեանը Հանրապետական կուսակցութիւնը կ'ունենայ մեծամասնութիւն: Դէ բնական է, որ նա չէր ասի, որ օրինակ վատահ է, թէ ՀՀԿ-ն 2012 թուականի ընտրութեանը պարտուելու է ընդհանրապէս կամ կորցնելու է ներկայիս մեծամասնութիւնն ու ստիպուած է լինելու կոալիցիա կազմել: Բայց արդեօք բաւարար են այն հիմքերը, որոնք Հովիկ Աբրահամեանի մօտ ձեւաւորել են համոզմունք, որ ՀՀԿ-ն էլ լինելու է մեծամասնութիւն:

Եթէ խօսքը հրապարակային հիմքերի մասին է, յայտնքն ՀՀԿ աշխատանքն անցած տարիներին, երկրի բարեփոխման ընթացքը, քաղաքական եւ տնտեսական համակարգերի ազատականացումը, իրաւունքի պաշտպանութեան եւ քաղաքացիական ազատութեան ապահովման մակարդակի բարձրացումը, սոցիալ-տնտեսական զարգացումը, ու այդ կարգի այլ բաներ, ապա Հովիկ Աբրահամեանի համոզուածութիւնը թերեւս կարելի է բացատրել կամ հիմնաւորել հենց իր իսկ այն յայտնի արտայայտութեամբ, որ քաղաքականութեան մէջ ինչքան էլ պէտք չէ: Բանն այն է, որ ցանկացած համապետական ընտրութիւնից առաջ իշխանութեան վերընտրութեան համար անհրաժեշտ հրապարակային հիմքերի ներկայիս վիճակի պայմաններում, միայն ինչքան էլ չառաջնորդուելու դէպքում է հնարաւոր ունենալ ընտրութեանը մեծամասնութիւն ձեռք բերելու համոզուածութիւն:

Այդ բոլոր ուղղութիւններով իրավիճակը երկրում ոչ միայն չի բարելաւուել, այլ տեղի է ունեցել կամ հետընթաց, կամ ճահճացում: Ի վերջոյ, եղել է Մարտի 1, չկայ այդ օրուայ հետ կապուած որեւէ իրական բացայայտում, շարունակում են լինել քաղաքատարկեալներ, սոցիալ-տնտեսական ճգնաժամը խորացել է, գնաճը քաղաքացիների համար հասել է անձնական անվտանգութեան ապառնալիքի աստիճանի, եւ այլն, եւ այլն, եւ այլն:

Բայց գաղտնիք չէ, այդ թւում յատկապէս Հովիկ Աբրահամեանի համար, որ Հայաստանում իշխանութեան համար ընտրութեան արդիւնքի ձեւաւորման շարքում կարեւորը ոչ այդքան հրապարակային հիմքերն են, որքան ոչ հրապարակայինները: Թէ որոնք են դրանք, երեւի թէ գիտէ թէ Հովիկ Աբրահամեանը, ու թէ հասարակութեան իւրաքանչիւր անդամ, ով գոնէ մէկ անգամ փորձել է հետեւել Հայաստանի համապետական որեւէ ընտրութեան: Իսկ ահա թէ ինչ վիճակում են այդ «ոչ հրապարակային հիմքերը», դա արդէն հասարակութեան ամէն անդամ չէ, որ կարող է իմանալ: Բայց Հովիկ Աբրահամեանը հաստատ չի մացողներից չէ: Հետեւաբար, երեւի թէ ինչ որ բան գիտէ, որ համոզուած է, թէ 2012-ի ընտրութեանը ՀՀԿ-

ն նորից լինելու է մեծամասնութիւն:

Իսկ կարող է արդեօք Հովիկ Աբրահամեանը սխալուել իր իմացութեան մէջ: Կարող է արդեօք պատահել այնպէս, որ նա պարզապէս չտիրապետի «ոչ հրապարակային հիմքերի» իրական վիճակին եւ գերագնահատի իշխանութեան հնարաւորութիւնը: Քիչ հաւանական է, բայց չի բացառուում: Թէեւ այդ դէպքում էլ գրեթէ բացառուում է, որ նա խոստովանէր, թէ 2012 թուականի ընտրութեանն իշխանութիւնը կարող է դժուարութիւն ունենալ:

Դա կը լինէր թուլութեան նշան, իսկ դրա համար համակարգը Հովիկ Աբրահամեանին չէր ների: Դրա համար էլ նա ամէն դէպքում պէտք է յայտարարէր, որ մեծամասնութիւն են լինելու նաեւ այս անգամ: Ու չի բացառուում, որ այդպէս էլ կը լինի: Հաւանականութիւնը մեծ է, ինչպէս միշտ: Պարզապէս հարցն այն է, թէ որն է լինելու դրա գինը: Հայաստանում, սկսած 1991 թուականից, ամէն ընտրութիւնից յետոյ միշտ էլ մեծամասնութիւն է կազմել իշխանութիւնը: Ամբողջ ինդիքն այն է, թէ ինչ գին է դրա համար վճարել պետութիւնը: Այդ իմաստով, 1995 թուականից ի վեր տեղի ունեցած ընտրութիւններում պետութեան վճարած գինը միշտ էլ եղել այնպիսին, որ այդ գնով ընտրութիւն անցկացնելը պարզապէս «ձեռք չի տալիս»:

Ընդ որում, քանի որ իրավիճակի գլոբալ պատկերը կրկնուել է միշտ, բայց նրբերանգները միշտ էլ տարբեր են եղել, այժմ ստեղծուել է մի վիճակ, որ թերեւս ոչ միայն պետութեան, այլ հենց իշխանութեան համար «ձեռք չի տալիս» այն գինը, որով միշտ ձեռք է բերուում մեծամասնութիւնը ընտրութեան ժամանակ: Երբ ընտրութիւնը պետութիւնից ու հասարակութիւնից տարեցտարի խլում է ամէն ինչ, յետոյ արդէն սկսում է խլել իշխանութիւնից:

Դրա վառ վկայութիւնը 2008 թուականի նախագահի ընտրութիւնն էր, դրա ընթացքում ի յայտ եկած ներիշխանական լուրջ ինդիքները, որոնք հետագայ երկու տարիներին անցան այսպէս ասած ընդլայտակ, բայց չվերացան ամենեւին եւ պարբերաբար դուրս են սպրդում յաճախ բոլորովին անմեղ պաշտօնական հարցում կարեւորը ոչ այդքան հրապարակային հիմքերն են, որքան ոչ հրապարակայինները: Թէ որոնք են դրանք, երեւի թէ գիտէ թէ Հովիկ Աբրահամեանը, ու թէ հասարակութեան իւրաքանչիւր անդամ, ով գոնէ մէկ անգամ փորձել է հետեւել Հայաստանի համապետական որեւէ ընտրութեան: Իսկ ահա թէ ինչ վիճակում են այդ «ոչ հրապարակային հիմքերը», դա արդէն հասարակութեան ամէն անդամ չէ, որ կարող է իմանալ: Բայց Հովիկ Աբրահամեանը հաստատ չի մացողներից չէ: Հետեւաբար, երեւի թէ ինչ որ բան գիտէ, որ համոզուած է, թէ 2012-ի ընտրութեանը ՀՀԿ-

ն նորից լինելու է մեծամասնութիւն: Իսկ կարող է արդեօք Հովիկ Աբրահամեանը սխալուել իր իմացութեան մէջ: Կարող է արդեօք պատահել այնպէս, որ նա պարզապէս չտիրապետի «ոչ հրապարակային հիմքերի» իրական վիճակին եւ գերագնահատի իշխանութեան հնարաւորութիւնը: Քիչ հաւանական է, բայց չի բացառուում: Թէեւ այդ դէպքում էլ գրեթէ բացառուում է, որ նա խոստովանէր, թէ 2012 թուականի ընտրութեանն իշխանութիւնը կարող է դժուարութիւն ունենալ:

Դա կը լինէր թուլութեան նշան, իսկ դրա համար համակարգը Հովիկ Աբրահամեանին չէր ների: Դրա համար էլ նա ամէն դէպքում պէտք է յայտարարէր, որ մեծամասնութիւն են լինելու նաեւ այս անգամ: Ու չի բացառուում, որ այդպէս էլ կը լինի: Հաւանականութիւնը մեծ է, ինչպէս միշտ: Պարզապէս հարցն այն է, թէ որն է լինելու դրա գինը: Հայաստանում, սկսած 1991 թուականից, ամէն ընտրութիւնից յետոյ միշտ էլ մեծամասնութիւն է կազմել իշխանութիւնը: Ամբողջ ինդիքն այն է, թէ ինչ գին է դրա համար վճարել պետութիւնը: Այդ իմաստով, 1995 թուականից ի վեր տեղի ունեցած ընտրութիւններում պետութեան վճարած գինը միշտ էլ եղել այնպիսին, որ այդ գնով ընտրութիւն անցկացնելը պարզապէս «ձեռք չի տալիս»:

Ընդ որում, քանի որ իրավիճակի գլոբալ պատկերը կրկնուել է միշտ, բայց նրբերանգները միշտ էլ տարբեր են եղել, այժմ ստեղծուել է մի վիճակ, որ թերեւս ոչ միայն պետութեան, այլ հենց իշխանութեան համար «ձեռք չի տալիս» այն գինը, որով միշտ ձեռք է բերուում մեծամասնութիւնը ընտրութեան ժամանակ: Երբ ընտրութիւնը պետութիւնից ու հասարակութիւնից տարեցտարի խլում է ամէն ինչ, յետոյ արդէն սկսում է խլել իշխանութիւնից:

Դրա վառ վկայութիւնը 2008 թուականի նախագահի ընտրութիւնն էր, դրա ընթացքում ի յայտ եկած ներիշխանական լուրջ ինդիքները, որոնք հետագայ երկու տարիներին անցան այսպէս ասած ընդլայտակ, բայց չվերացան ամենեւին եւ պարբերաբար դուրս են սպրդում յաճախ բոլորովին անմեղ պաշտօնական հարցում կարեւորը ոչ այդքան հրապարակային հիմքերն են, որքան ոչ հրապարակայինները: Թէ որոնք են դրանք, երեւի թէ գիտէ թէ Հովիկ Աբրահամեանը, ու թէ հասարակութեան իւրաքանչիւր անդամ, ով գոնէ մէկ անգամ փորձել է հետեւել Հայաստանի համապետական որեւէ ընտրութեան: Իսկ ահա թէ ինչ վիճակում են այդ «ոչ հրապարակային հիմքերը», դա արդէն հասարակութեան ամէն անդամ չէ, որ կարող է իմանալ: Բայց Հովիկ Աբրահամեանը հաստատ չի մացողներից չէ: Հետեւաբար, երեւի թէ ինչ որ բան գիտէ, որ համոզուած է, թէ 2012-ի ընտրութեանը ՀՀԿ-

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՍԿՁԲՈՒՄ ՓԱՍՏԸ, ՅԵՏՈՅ՝ ՄԱՅԱԾԸ

ԱՐԱՄ ԱՐԱՀԱՄԵԱՆ

Շաբաթ օրը youtoub-ում գտայ սահմակեցուցիչ մի տեսագրութիւն. կիսամերկ մի սաղիստ, ըստ երեւոյթի՝ «սպայ», ամենագարշելի ձեւով ստորացնում է գինուորական հագուստով երկու պատանիների՝ քաշելով նրանց ականջները եւ ապտակելով նրանց: Ըստ որոշ յատկանիշների, տեսագրութիւնը կատարուել է հենց մեր՝ հայկական բանակում: Իհարկէ, չի կարելի լիովին բացառել, որ այդ նիւթը պատրաստել է մեր հակառակորդը՝ ակնյայտ նպատակներով: Բայց այդ դէպքում ՀՀ պաշտպանութեան նախարարութիւնը պէտք է դրա համոզիչ, անհերքելի ապա-

պէտք է անդրադառնալ բուն փաստին, յետոյ միայն՝ այն տարածողներին:

Իսկ ընդհանրապէս, եթէ ուզում էք իմանալ, այդ տեսանիւթն արտացոլում է իշխանութեան հուլիւսար: Ոչ միայն այսօրուայ Հայաստանի իշխանութեան, այլեւ բոլոր ժողովուրդների եւ բոլոր ժամանակների՝ սկսած նախնադարեան-համայնական կարգերից: Ինչի համար են մարդիկ ձգտում իշխանութեան: Փողն այստեղ երկրորդական գործօն է. նրանց պէտք է գտնել թոյլին եւ քաշել նրա ականջները: (Յիշու՞մ էք, երկրորդ նախագահը ուղիղ տեքստով էր խօսում իր՝ նման ցանկութեան մասին): Մարդկանց ինքնահաս-

Թոյլ կը տամ ինձ ենթադրել, որ այդ յանցագործին տեսանիւթի տարածման առաջին իսկ օրը փախցրել են Հայաստանից, եւ նա արդէն մի քանի օր է՝ հրաշալի ժամանակ է անցկացնում Մոսկուայի ռեստորաններում. Շատ կ'ուզէի սխալուել եւ տեսնել, թէ ինչպէս է այդ վիժուածքը կանգնած դատարանի առաջ

ցոյցները բերի:

ՊՆ-ն արձագանքել է այդ կադրերին, եւ այդ արձագանքի մէջ որոշակի «խորամանկութիւն» կայ՝ «տեսանիւթի ցածր որակը թոյլ չի տալիս պարզորոշ տեսնել դէմքեր»: Սաղիստի կիսադէմը պարզորոշ երեւում է, յատկապէս տեսագրութեան վերջում: Եթէ մեր բանակում կայ այդ դէմքով մարդակեր, նրա բացայայտումը ՊՆ-ի համար կէս ժամուայ գործ պէտք է լինէր: Եթէ նման «մարդ» պէտք է յայտարարէր, որ տարածուած նիւթը «բեմականացում է»: Ի վերջոյ, հաւանաբար, այդպէս էլ կ'ասուի, ինչին, բնականաբար, ոչ ես, ոչ էլ մեր մնացած քաղաքացիները չենք հաւատայ: Թոյլ կը տամ ինձ ենթադրել, որ այդ յանցագործին տեսանիւթի տարածման առաջին իսկ օրը փախցրել են Հայաստանից, եւ նա արդէն մի քանի օր է՝ հրաշալի ժամանակ է անցկացնում Մոսկուայի ռեստորաններում: Շատ կ'ուզէի սխալուել եւ տեսնել, թէ ինչպէս է այդ վիժուածքը կանգնած դատարանի առաջ:

ՊՆ-ի յայտարարութեան մէջ կայ եւս մի թէմա, որը յատկանշական է ընդհանրապէս մեր իշխանական համակարգի համար. «ՀՀ պաշտպանութեան նախարարութիւնը խստագոյնս դատապարտում է ՀՀ գինուած ուժերի վարկաբեկմանն ու հեղինակագրկմանն ուղղուած նման կարգի նիւթերի պատրաստումը եւ կանխամտածուած տարածումը»: Այսինքն՝ կարելոր չէ, թէ ինչ է տեղի ունեցել, կարելոր է, թէ ով է դրա մասին տեղեկատուութիւն տարածում: Երբ «Առաւօտում» ռեւէ պաշտօնեայի մասին որեւէ բացասական նիւթ է տպագրուում, զայրացած իշխանաւորը գնազահարում է իմբագրութիւն եւ ոչ թէ հերքում է գրուածը, այլ հետաքրքրուում՝ այդ ո՞վ է տեղեկատուութիւնը հարորդել՝ հասկանալու համար, թէ ով է «պատուէր տուել» եւ ով է իր վրայ «բռնկա գլորում»: Ենթադրենք, այդ նիւթը պատրաստել եւ տարածում է աղբերջանական մի լրտես. եթէ այն կեղծուած չէ՝ ի՞նչ տարբերութիւն: Սկզբում

տատուելու այդ պաթոլոգիկ ձգտումը տարբեր տեղեր տարբեր՝ աւելի կամ պակաս «քաղաքակիրթ» ձեւեր է ընդունում: Բայց հուլիւսար նոյնն է: Իդէալական տարբերակն այն է, որ աշխարհում ոչ մի իշխանութիւն չլինէր: Յաւօք սրտի, դա հնարաւոր չէ: «ԱՌԱԻՕՏ»

ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Մրջանի
ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕԲԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ՝
ԳԱՐԻԷԼ ՍՈԼՈՅԵԱՆ
ՍԱՐԿ ԹՈՒԹԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ֆեռ. (626) 797-7680
Ֆաքս. (626) 797- 6863
E:Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social
Democratic Hunchakian Party
of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E:Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, Canada \$60 (Second
Class), \$75.00 (Air Mail),
Overseas \$85.00 (2nd Class Mail),
\$125.00 (Air Mail).
All payments must be made in
US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104

ՄԱՍԻՍ
ԱՄԵՆԱՎՍԱՀԵԼԻ ԱՂԲԻՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒԲԵՐՈՒ
massisweekly.com

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԻՐԱԲԱՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԸ՝ ԶԻՆՈՒԱԾ ՈՒԺԵՐՈՒՄ ՏԻՐՈՂ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Հելսինկեան քաղաքացիական ասամբլիայի վանաձորի գրասենեակի ղեկավար Արթուր Սաքունցը եւ Հայաստանի հելսինկեան ասոցիացիայի ղեկավար Միքայէլ Դանիէլեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցներում իրենց կարծիքներն ու մտահոգութիւններն են հնչեցնում Հայաստանի Զինուած ուժերում ստեղծուած իրավիճակի կապակցութեամբ:

Հելսինկեան քաղաքացիական ասամբլիայի վանաձորի գրասենեակի տեղեկութիւններով, վերջին երկու ամիսների ընթացքում Զինուած ուժերում խաղաղ պայմաններում գոհուել է 10 գինձառաջող: Մահուան ելքով դէպքերի մի մասը, ըստ պաշտօնական աղբիւրների, ինքնասպանութիւններ են:

Իրաւապաշտպան Արթուր Սաքունցը, անդրադառնալով վայքի զօրամասերից մէկում պայմանագրային գինձառաջող Արթուր Յակոբեանի մահուան (նախնական տեղեկութիւններով՝ ինքնասպանութեան) փաստին, ասաց. - «Այսպէս կոչուած ինքնասպանութեան վարկածը կամ փաստը, երբ որ հանդիսանում է օրինաչափութեան մի շղթան, աւելի շուտ ցոյց է տալիս բանակում, գինուած ուժերում տիրող հակամարդկային մթնոլորտի մասին»:

Իրաւապաշտպանի խօսքով, այս շղթայի շարունակութիւնը պէտք է որ անհանգստացնի բանակի ղեկավարութեանը եւ ստիպի արմատական գործողութիւններ կատարել՝ իրավիճակը փոխելու ուղղութեամբ:

Արթուր Սաքունցը թերահաւատ է այդ առումով: «Որովհետեւ նախորդ դէպքերի վերաբերեալ նրանց պահուածքը հիմք չի տալիս լաւատեսօրէն տրամադրուել: Բանակի ղեկավարութիւնը եւ իշխանութիւնը շարունակում են իրենց նախկին գործելակերպը՝ կոծկել յանցագործութիւնները», - փաստարկեց նա:

Հայաստանի հելսինկեան ասոցիացիայի ղեկավար Միքայէլ Դանիէլեանի կարծիքով, գրեթէ անհնարին է բանակում իրականացնել պատշաճ վերահսկողութիւն, քանի որ դա «փակ համակարգ է»:

Բանակում, նրա խօսքով, չպէտք է լինեն քրէական աշխարհին բնորոշ երեւոյթներ. - «Եթէ կայ հասկացողութիւն «չաստ նայող», ուրեմն խօսել, թէ ինչ-որ բան ուզում են փոխել կամ փոխուել է բանակում՝ անիմաստ է»:

Հարցին, թէ հնարաւոր է բանակում առկայ խնդիրները լուծել հասարակական կազմակերպութիւնների ճնշման եւ վերահսկողութեան ներքոյ, իրաւապաշտպանը արձագանքեց. - «Ինձ թուում է՝ այո»:

Արթուր Սաքունցի կարծիքով, բանակում իրավիճակը փոխելու, հանրութեանը հաշուետու լինելու «հասարակական պահանջ» պէտք է լինի:

«Ինձ աւելի շատ մտահոգում է ոչ միայն քաղաքացիական իրական վերահսկողութեան բացակայութիւնը Զինուած ուժերի նկատմամբ, այլ Զինուած ուժերում յանցագործութիւնների վերաբերեալ իրաւապահ մարմինների ոչ լիարժէք պահուածքը: Այսինքն՝ երբ որ նրանք իրենց գործառնութիւնները իրականացնում են ոչ թէ յանցագործութիւնը բացառապէս, այլ յանցագործութիւնները կոծկելու»:

Այս կապակցութեամբ Միքայէլ Դանիէլեանը յիշատակեց անցեալ տարի խոշտանգումների հետեւանքով բանակում մահացած գինձառաջող Անդրանիկ Հայրապետեանի դէպքը: Փոխզնդապետ Արթուր Պօղոսեանը, ով խոշտանգումների համար դատապարտուել էր 3.5 տարուայ ազատազրկման, ըստ իրաւապաշտպանի, համաներմամբ ազատ է արձակուել ու շարունակում է ծառայութիւնը նոյն զօրամասում:

ՍԴՅԿ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ Է ՅՂԵԼ ԳԻՒԱՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Հայաստանի վարչի Մարմինը հրապարակային հարցեր է յղել ՀՀ գիւղատնտեսութեան նախարար Գերասիմ Ալաւերդեանին՝ դրանցում հնչեցնելով գիւղի վերաբերեալ իրենց մտահոգութիւնները:

Կուսակցութիւնը փորձում է նախարարից պարզել, թէ քանի՞ տներ են դատարկ Հայաստանի գիւղերում, ինչո՞ւ է գիւղացին լքում գիւղը եւ հողը, ինչո՞ւ է Հայաստանի համար գերթանկարժէք վարելահողի 50 %-ն անմշակ:

Հարցերի հեղինակներին յուզում է նաեւ այն, թէ ինչո՞ւ է Հայաստանում 1 կգ կարագին համարժէք կաթը (21 լիտր) կարագից 3 անգամ թանկ, ինչո՞ւ է բացատրուում հացի թանկացումը, եթէ նոյնիսկ թանկացած ալիւրի պարագայում հացը վաճառուում է իր ինքնարժէքից 2-4 անգամ թանկ, ինչո՞ւ է մսի, կաթնամթերքի եւ այլ սննդամթերքների ներմուծումը ծտարում կրկնապատկուել, երբ բնակչութիւնը զգալի նուազել է, միզուցէ գիւղացիին է դադարել արտադրել:

Նախարարին ուղղուել են նաեւ մի շարք այլ հարցադրումներ՝ ինչո՞ւ է գիւղացին վճարում ինքնահոս, սպասարկման ոչ մի ծախս չունեցող ջրից օգտուելու համար, կատարուել են արդեօք ծրագրով նախատեսուած վերջին 3 տարում 5000 հա խաղողի այգետնկումների, 19 000 հա անտառապատման աշխատանքները, 30 տոննա բուսական արտադրանքի հիմնումը, եթէ այո, ապա որտե՞ղ, պատասխանատու է արդեօք գիւղնախարարութիւնը երկրի պարենային անվտանգութիւնը ապահովելու համար, եւ վերջին 3 տարում ինչքանո՞ւ է այն ամրապնդուել ներքին արտադրանքի հաշուին, ինչի՞ հաշուին է աւելանում գիւղարտադրանքը՝ արտադրողի (գիւղացու), մշակուող հողի եւ անասնազլխաքանակի շարունակական եւ զգալի նուազման պարագայում, ճիշդ չէ՞ր լինի արդեօք ԱԺ դահլիճի վերանորոգման վրայ ծախսուած գումարն ուղղել գիւղատնտեսական անբարենպաստ տարուայ հետեւանքները մեղմելու գործին եւ այլն:

Նախարարից փորձել են ճշդել նաեւ, թէ ի՞նչ համագործակցութիւն է հաստատուել Հայաստանի Ազրբայձին համալսարանի եւ Ադրբեյջանի գիւղիմաստիտուտի միջեւ «Բնօգտագործման էկոնոմիկան եւ Հարաւային Կովկասում էկոլոգիական կրթութեան բարեփոխումները» նախագծի շրջանակներում:

ՄԵԿՆԱՐԿԵԼ Է «ԱՐՄԵՆԻԱ 2010» ՎԱՐԺԱՆՔԸ

ՆԱՏՕ-ի կողմէ կազմակերպուած «Արմենիա-2010» վարժանքի մասնակիցները

Կոտայքի մարզի Լուսակերտ բնակավայրի մօտ Սեպտեմբեր 12-ին մեկնարկել է ՆԱՏՕ-ի կողմից անցկացուող «Արմենիա-2010» վարժանքը:

Վարժանքը տեւելու է մինչեւ Սեպտեմբերի 17-ը: Մասնակցում են 28 երկրների եւ 5 միջազգային կազմակերպութիւնների 333 ներկայացուցիչներ: Մի փոքր աւելի ներկայացուցիչներ ունի Հայաստանը:

ՆԱՏՕ-ի կողմից վարժանքը համակարգում է Եւրատլանտեան աղէտների արձագանքման համակարգման կենտրոնը, իսկ Հայաստանի կողմից՝ Արտակարգ իրավիճակների նախարարութիւնը:

Փառատօնի նպատակը հայրենական արտադրողի դրական իմիջի ձեւաւորումն է, հայկական թե-

ձակների նախարարութիւնը: «Սա շատ կարեւոր գորավարժանքներ են, որովհետեւ առաջին անգամ են (անցկացուած) Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքում», - լրագրողներին ասաց Արտակարգ իրավիճակների նախարար Արմէն Երիցեանը՝ շարունակելով. - «Ես գտնում եմ, որ մենք սովորելու բան ունենք: Ճիշդ է, իրենք էլ որոշակի բաներ մեզանից սովորելու ունեն: Բայց ուսումնասիրութեան քննարկները եւ շատ եմ կարեւորում, որովհետեւ աղէտների ու կերպերի նուազեցումը մեր երկիրը մէկ քայլ եւս տանում է առաջ»:

Թեւ արդիւնաբերութեան քարոզը, իշխանութիւնների եւ հասարակութեան՝ ոլորտի խնդիրների վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելը:

ՍԿՍԻՈՒՄ Է ՀԱՆՐԱՅԻՄՆԵՐԻ ՓՈՒԼ

Ժողովրդահայրենասիրական ուժերը խոստանում են արդիւնաւէտ հանրահաւաքներ՝ երկրի առաջ ծառայած մի շարք խնդիրներ լուծելու համար: Սեպտեմբեր 14-ին նրանք հաւաքուել էին ՀԺԿ գրասենեակում եւ յայտարարեցին, որ 15 օրից կը յայտնեն, թէ որ գերատեսչութեան առաջ է լինելու իրենց առաջին միջոցառումը: «Ժողովրդահայրենասիրական անհատ քաղաքացիների» հասարակական խորհրդի նախագահ Իշխան Թովմասեանը «Ա1+»-ին վստահեցրեց, որ իրենց թիւը հասնում է 4000-ի եւ իրենք ի տարբերութիւն այլ ուժերի, եթէ հաւաքուել են, չեն ցրուելու. «Կը կանգնենք

այնքան, մինչեւ գերատեսչութիւնը ընդունի իր սխալը եւ ուղղի»:

Նրանք նախապէս տարբեր գերատեսչութիւնների յանձնելու են իրենց կոչ-դիմումը, որով արւում են 10 առաջարկ:

«Չորս միլիարդի համող արտաքին պարտք ունեցող իշխանութիւնները ոչ թէ պէտք է նստեն եւ մտածեն՝ օրը մի յանձնաժողով, գերատեսչութիւն, նախարարութիւն ստեղծելու, այլ ճիշդ հակառակը, անհրաժեշտ է սկսել գոյութիւն ունեցող արդէն իսկ չափից աւել ուռճացած վարչապարատային սիստեմի կրճատման գործընթացը», - սա առաջարկներից մէկն է:

ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ ԿԸ ԿԱՅԱՆԱՅ «ԳՆԵՆՔ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆԸ» ԿԱՐԳԱՆՕՍՈՒՎ ՓԱՌԱՏՕՆ

Սեպտեմբերի 18-19-ը Երեւանի Բուսաբանական այգու տարածքում կը կայանայ «Գնենք հայրենականը» կարգախօսով փառատօնը:

Միջոցառման շրջանակներում կ'անցկացուի Հայաստանի թեթեւ արդիւնաբերութեան ապրանքների ցուցահանդէս-վաճառք, կը կազմակերպուեն այդ ոլորտի խնդիրների քննարկմանը նուիրուած

«կլոր սեղան», համերգ եւ բարեգործական ակցիա:

Ցուցահանդէս-վաճառքին կը մասնակցեն թեթեւ արդիւնաբերութեան շուրջ 20 ձեռնարկութիւններ: Միջոցառումը կազմակերպում է Հայաստանի Արդիւնաբերողների եւ ձեռնարկատէրերի միութիւնը: Պաշտօնական աջակցութիւն են ցուցաբերում UN Global Compact Armenia ծրագիրը եւ

ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԱՍ ԱՐՔ. ԱԹԵՇԵԱՆ. «ՉԵՍ ԿԱՐՈՂ ԱՍԵԼ՝ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱԻՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ ՓԱԿՈՒՂԻ Է ՄՏԵԼ, ԹԵ ՈՉ»

Պոլսոյ Հայոց պատրիարքի փոխանորդ Արամ Արքեպիսկոպոս Աթէշեանը հարցազրոյց է տուել թուրքական «Սթար» պարբերականին, որում անդրադարձել է մէկ շաբաթից Ադրթամարի Սուրբ Խաչ եկեղեցում մատուցուելիք պատարագին, ինչպէս նաեւ հայթուրքական յարաբերութիւններին:

Արամ Արքեպիսկոպոս Աթէշեան

- Ինչպէ՞ս էք մեկնաբանում հայկական եկեղեցու կողմից Սուրբ Խաչի պատարագին մասնակցելու բոյկոտը:

- Մենք ստացել ենք պատարագի համար թույլտուութիւն: Սա մեծ առաջընթաց է, հայ հասարակութեան համար շատ կարեւոր երեւոյթ:

Խաչի տեղադրումը չետաձգուեց: Մեր իշխանութիւնները չեն ասում, որ իսաչը չեն տեղադրելու: Այն լինելու է նաեւ պատարագի ժամանակ, իսաչը դրուելու է եկեղեցու մուտքի մօտ, իսկ արդէն արարողութիւնից յետոյ իշխանութիւններն այն կը տեղադրեն եկեղեցու գմբէթին:

- Ինչպէ՞ս էք վերաբերում Հայաստանի հետ յարաբերութիւնների կարգաւորման գործընթացին:

- Հարեւան պետութիւնների հետ ստացուեց կարգաւորել յարաբերութիւնները, սակայն Հայաստա-

նի հետ՝ ոչ: Դամասկոսի, Բէյրութի եւ Մոսկուայի հետ անցազրային համակարգը չեղեալ յայտարարուեց, ճանապարհները բացուեցին: Չեմ կարող ասել՝ Հայաստանի եւ թուրքիայի միջեւ յարաբերութիւնների կարգաւորման գործընթացը փակուղի է մտել, թէ ոչ: Պատճառը իսաչը չէ: Երկու երկրների միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւններ չկան: Եւ սահմանների բացման համար առանց նախապայմանների մի համաձայնութիւն է անհրաժեշտ:

Թուրքիայում հազարաւոր հայեր են ապրում: Թող սահմանները բացուեն, երկու ժողովուրդն էլ հանդիստ գնան-գան: Բարեկամութեան մէջ առաջինը դա եմ պատկերացնում: Նախ պէտք է ժողովուրդներն իրար մօտ լինեն:

HayNews.am

ՐԱՅԱՍՏԱՆԸ ՆԱՅԱՆՁԵԼ Է ԲԻԶՆԵՍԻ ՐԱՍԱՐ ԼԱԻՎՈՅՆ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿՈՒՄ

«Ֆորպս» հանդէսը հրապարակել է աշխարհում տնտեսական գործունէութիւն սկսելու համար լաւագոյն երկրների ցանկը, որտեղ Հայաստանը 96-րդ տեղում է յայտնուել: Նախորդ տարի Հայաստանն այս ցուցակում 94-ն էր:

Այս տարի ուսումնասիրուել է իրավիճակը աշխարհի 128 երկրներում:

Ընդհանուր արդիւնքների ստացման համար դիտարկուում են մի քանի բաղադրիչներ, ներառեալ՝ երկրի բնակչութեան թիւը, մէկ շնչին բաժին ընկնող համախառն ներքին արդիւնքը, առեւտրի ծաւալները:

Հեղինակաւոր պարբերականը ուսումնասիրում է նաեւ երկրի տնտեսութեան առնչուող այլ բաղադրիչներ, մասնաւորապէս՝ Հայաստանում ամենամտահոգիչը համարելով հարկային բեռի ծանրութիւնը, նաեւ՝ սեփականութեան իրաւունքի խնդիրը. այստեղ Հայաստանը 106-րդ արդիւնքն է գրանցել, երկրում կոտուպցիոն երեւոյթների առկայութեան իմաստով՝ 95-րդը: Ներդրումների պաշտպանութեան առումով Հայաստանը 74-րդ տեղում է:

«Մի քանի տարիների ընթացքում արձանագրուած երկնիշ տնտեսական աճից յետոյ, Հայաստանը այսօր դիմակայում է լուրջ տնտեսական անկմանը», - գրել է «Ֆորպս»-ը, նշելով, թէ Հայաստանում 2009 թվականին համախառն ներքին արդիւնքի առնուագն 15 տոկոս նուազում է արձանագրուել՝ չնայած խոշորածաւալ վարկերին,

որ կառավարութիւնը վերցրել էր նուիրատու կազմակերպութիւններից եւ օտար պետութիւններից:

Անկումային նման կտրուկ տեմպերի հիմնական պատճառը պարբերականը համարել է շինարարութեան եւ արտերկրից, մասնաւորապէս՝ Ռուսաստանից ստացուող դրամական փոխանցումների՝ սրանսֆերտների ծաւալների շեշտակի նուազումը:

Հայաստանը, խորհուրդ է տալիս հեղինակաւոր պարբերականը, պէտք է հետամուտ լինի լրացուցիչ տնտեսական բարեփոխումների, որպէսզի վերականգնի տնտեսական աճը եւ կատարելագործի տնտեսական մրցունակութեան եւ զբաղուածութեան հնարաւորութիւնները, յատկապէս՝ հաշուի առնելով իր երկու ամենամօտ հարեւանների կողմից՝ Թուրքիայից եւ Ադրբեջանից տնտեսական մեկուսացման գոյութիւն ունեցող խնդիրը:

Բիզնես հիմնելու առումով նախկին խորհրդային երկրներից ամենալարմարը համարուել է Բալթեան երկրները:

Հարեւանները նոյնպէս Հայաստանից առաջ են անցել՝ Վրաստանը 61-րդն է, Ադրբեջանը՝ 79-րդը:

Հայաստանից յետոյ՝ 97-րդը Ռուսաստանն է յիշատակուած:

Նախորդ տարուայ նման, առեւտուր սկսելու համար ամենաբարենպաստ պայմանները աշխարհում, Դանիան է ստեղծում: Երկրորդ տեղում է յայտնուել Հոնկոնգը, երրորդը՝ Նոր Զելանդիան է:

«ԲԱՅԸ, ՈՐ ԱՌԱՋԱՅԵԼ Է ՐՐԱՆԴ ՏԻՆՔԻ ԿՈՐՈՒՄՏՈՎ, ՉԻ ԿԱՐՈՂ ԼՐԱՑՈՒԵԼ»

Այն բացը, որ առաջացել է Հրանդ Տինքի կորուստով, չի կարող լրացուել, ասել է «Ակօս»-ի նոր խմբագիր Ռոբերտ Կոպլաշը թերթի սպաննուած խմբագրապետի տարեդարձի կապակցութեամբ Zaman պարբերականին տուած հարցազրոյցում. Սեպտեմբերի 15-ին լրանում է Տինքի ծննդեան 56-ամեակը:

«Ոչ ոք ի վիճակի չէ այն [այդ բացը] լրացնել, չնայած այժմ աւելի շատ երիտասարդներ են պատրաստ խօսել քաղաքական հարցերի շուրջ», - ասել է Կոպլաշը: «Հրանդ Տինքը թուրքիայի հայ համայնքի գործն էր թեթեւացնում: Ի դէմս Հրանդ Տինքի՝ թուրքիայի հայերը գտել էին համարձակ ու ազնիւ մեկին, ով խօսում էր իրենց խնդիրների եւ շահերի մասին», - նշել է «Ակօս»-ի նոր խմբագիրը:

Նշելով, որ «Հրանդ Տինքը կարծես դարձել էր թուրքիայի հայ համայնքի միակ խօսնակը», Zaman-ի թղթակիցը հարցնում է, թէ արդեօք էլ ո՞վ կարող է ներկայացնել համայնքը:

Ռոբերտ Կոպլաշն ասում է, որ իդէալական կը լինէր, եթէ աւելի շատ հայեր եւ ոչ հայեր հաւաքուէին ոչ կառավարական կազմակերպութիւններում եւ արտայայտեն իրենց մտքերը տարբեր քաղաքացիական հարթակներում, սակայն իրականում ամէն ինչ լրիւ այլ է: Կան մարդիկ, որ ընտրուում են հիմնադրամների ղեկավարներ, չնայած որոշակի խնդիրներ կան նրանց ընտրութեան հետ կապ-

ուած, սակայն նրանք իրենց պաշտօնները ստանում են թուրքահայ հանրութեան ձայների շնորհիւ: «Մենք պէտք է նրանց խրախուսենք, որ աւելի շատ արտայայտուեն, աւելի բաց խօսեն, սակայն պէտք է նաեւ հաշուի առնենք այն փաստը, որ այդ հիմնադրամները ստեղծուել են հիմնականում եկեղեցիներն եւ դպրոցները պահպանելու համար, եւ նրանց գործունէութեան ոլորտն ու ազդեցութիւնը սահմանափակ է», - նշում է «Ակօս»-ի խմբագիրը:

Կոպլաշը յիշեցնում է, որ աւելի վաղ՝ մինչեւ թուրքական հանրապետութեան ի յայտ գալը, համայնքը ընտրում էր իր ներկայացուցիչներին, սակայն դա վերացուեց հանրապետութեան ստեղծումից յետոյ: Եթէ այժմ էլ նման մեխանիզմ լինէր, ապա, ըստ «Ակօս»-ի խմբագրի, կարիք չէր լինի խօսելու, թէ ով է ներկայացնելու թուրքիայի հայ համայնքը. կը լինէին ընտրովի ներկայացուցիչներ, որոնք կը խօսէին թուրքահայերի քաղաքական եւ մշակութային խնդիրների շուրջ:

ՐԱՅ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԸ ՊԱՏԱՆԴ ՊԱՅՈՒԱԾ ԵՆ

Շարունակուած էջ 1-էն

էինք իսթանպուլ մեր կողմից կազմակերպուած տարածաշրջանային կոնֆերանսին մասնակցելու համար: Մեզ հետ նոյն չուերթով Երեւանից ժամանած մօտ երկու տասնեակ ուղեւորների թուրքական իմիգրացիոն ծառայութիւնները յատուկ ստուգման եւ հարցապնդման էին ենթարկել: Մասնաւորապէս, ապացոյցներ էին պահանջում՝ թէ արդեօք եկածները մնայու, կեցութեան եւ վերադարձի համար բաւարար միջոցներ ունեն: Շեշտեմ, որ այդ կարգի ստուգման ենթարկել էին բացառապէս միայն Երեւանից ժամանած չուերթի ուղեւորներին:

«Ստուգման ենթարկուածների մէջ էին նաեւ Հրանդ Տինք հիմնադրամի կողմից հրաւիրուած մի խումբ այլ լրագրողներից չորսը: Չնայած Հրանդ Տինք հիմնադրամի ներկայացուցիչը, որն ուղեկցում էր այդ խմբին Երեւանից, ներկայացրել էր այդ չորս հոգու

ով լինելը, թուրք ծառայողները շարունակում էին պահանջել, որպէսզի լրագրողները ցոյց տան իրենց մօտ եղած կանխիկ գումարները եւ ապացուցեն, որ ունեն հիւրանոց եւ այլն:

«Իմանալով այդ մասին, ես հրաժարուեցի սահմանային անցակէտը հատել եւ յայտարարեցի, որ կ'անցնեմ միայն ստուգման ենթարկուած լրագրողներից յետոյ: Իմիգրացիոն ծառայութեան պատասխանատուները սպառնացին դեպորտացիայի ենթարկել ինձ: Ես ասացի՝ խնդրեմ: Յետոյ միջադէպին խառնուեցին մեզ դիմաւորող մեր թուրք գործընկերների ներկայացուցիչները եւ Հրանդ Տինքի դուստր Դեւլալ Տինքը, որն ինձ հետ միացել էր հեռախօսով: Մօտ երկու ժամ յետոյ լրագրողներին թոյլ տրուեց անցնել սահմանը»:

Հայ լրագրողներուն հետ նոյն չուերթով իսթանպուլ մեկնած այլ հայ ճամբորդներ յայտնած են թէ, առաջին անգամ է որ նման իրավիճակ կը դիմազարուեն:

ԵՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՎՃՈՒՑ

Շարունակուած էջ 1-էն

«Անատոլու Քուլտուր» մշակութային կենտրոնի ղեկավար Օսման Քաւալան «Ազատութիւն» ռատիոկայանի թղթակցին կարծիք յայտնած է, որ թուրք հասարակութիւնը կը սպասէր այս վճիռին:

«Մենք կը սպասէինք նման որոշմի, քանի որ գիտէինք, որ իշխանութիւնները յատակ պատասխանատուութիւն կը կրեն Հրանդ Տինքին չպաշտպանելու համար՝ իմանալով, որ անոր կեանքը անմիջական սպառնալիքի տակ է», - ըսած է Քաւալա: - «Մենք նաեւ բաւարարուած չէինք սպանութեան յաջորդած հետաքննութեամբ: Այս իմաստով կրնամ ըսել, որ թէլեւ ն էսեմ կարգացած որոշումը ամբողջութեամբ, բայց կը կարծեմ, որ այն ճիշդ է»:

Քաւալա վստահ է, որ Եւրադատարանի որոշումը կոչ է թուրքիոյ իշխանութիւններին՝ յետագային աւելի լուրջ վերաբերուելու նման պարագաներուն:

ԼՈՒՐԵՐ

«ԱԳՐԵՍՈՐՆ ԱՂԻԲԵՋԱՆՆ Է, ԵՎ ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆԻՆ ՍՊԱՌՆԱՑՈՂ ՄԻԱԿ ՎՏԱՆԳԸ ԳԱԼԻՍ Է ԱՂԻԲԵՋԱՆԻՑ»

«ԻՐԱՏԵՍ DE FACTO»-Ի ՀԱՐՑԵՐԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒՄ Է ՈԱՐՀԿ ՏՆՕՐԵՆ ՌԻԶԱՐԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆԸ

-Պարոն Կիրակոսեան, ինչպէ՞ս էք գնահատում հայ-ռուսական պայմանագրի նորովի ընթացումը, որպէս ռեգիոնալ քաղաքականութեան արտայայտութիւն:

-Հետաքրքիրն այս ամէնում նախ այն էր, որ պայմանագիրը կնքուեց գրեթէ նոյն օրերին՝ ռուս-վրացական պատերազմից ուղիղ երկու տարի անց: Եւ ապա՝ պայմանագրի ստորագրումը արձանագրումն էր ռուսական ազդեցութեան մեծացման: Ընդ որում, ասուածը չի վերաբերում միայն այս տարածաշրջանին, առնչուած է ընդհանրապէս Ռուսաստանի ռազմավարութեանը՝ յետխորհրդային ողջ տարածքում: Կնքուած, առաւել խորհրդով՝ 49 տարով երկարացուած, պայմանագրով Ռուսաստանը, բացի այլ նպատակներից, ունէր շատ կարեւոր երկու այլ նպատակ եւս՝ մէկը՝ ընդմիջում մեկուսացնել վրաստանին, ապա եւ՝ տրամադրուելիք C-300 հրթիռներով լուրջ շարքերով թիրախներ կառուցել Ադրբեյջանի հետ:

նշանակութեան պայմանագրին. փորձագիտական գնահատականներով՝ այն խիստ պասիւ-հայեցողական էր:

-Ինչն էլ արձանագրում է, որ ԱՄՆ-ի քաղաքականութիւնը տարածաշրջանում բացակայում է, եւ, այո, պասիւ է բաւականին: Մենք տեսնում ենք ԱՄՆ-ի եւ Ռուսաստանի միջեւ իրականացուող նոր քաղաքականութիւն: Միացեալ Նահանգների արտաքին քաղաքականութիւնն այսօր այլ առաջնահերթութիւններ ունի, եւ ակնառու է, որ այդ քաղաքականութեան մէջ այս պահին Կովկասը չի կարեւորուած:

-Փորձագետները եզրակացնում են, թէ ԱՄՆ-Ռուսաստան տանգեմումներին որոշակի պայմանաւորուածութիւն կայ Յայաստանում տեղակայուած ռազմաբազաների ժամկետի երկարացման առնչութեամբ: Ի՞նչ էք կարծում, կա՞յ նման պայմանաւորուածութիւն:

-Չեմ կարծում, որ այդպէս եղած լինի, չգիտեմ:

-Յամենայն դէպս, ԱՄՆ-ի պետքարտուղարութեան ներկայացուցիչ Մ. Թոմերի բաւականին լոյսալ եւ միակ արձագանքից յետոյ ամերիկեան որեւէ այլ արձագանք չի հնչել այս ողջ ընթացքում:

-Ամերիկան, բոլոր դէպքերում, ներգրաւուած է Կովկասեան տարածաշրջանի խնդիրներին մէջ: Ինչ վերաբերում է հայ-ռուսական այս վերջին համաձայնագրին, ապա ակնյայտօրէն երեւում է, որ, ինչպէս շատ տեղերում, այնպէս էլ այս տարածաշրջանում, ԱՄՆ-ն առաւել շատ ցանկանում է ոչ թէ մրցակցել, այլ համագործակցել Ռուսաստանի հետ:

-Իսկ ԱՄՆ-ի պետքարտուղարի տեղակալ Թիմա Քեյթնեմուս ինչո՞ւ է եկել տարածաշրջան՝ ըստ Ձեզ, եւ ընդհանրապէս, ինչպիսի՞ք են այսօր ամերիկեան առաջնահերթութիւններն այստեղ:

-Կը դժուարանամ ասել, թէ Քեյթնեմուս կոնկրետ ինչ խնդիրներ է քննարկելու տարածաշրջանային լիդերներին հետ: Ընդհանուր վեկտորը, անշուշտ, պարզ է: Ինչ վերաբերում է առաջնահերթութիւններին, դրանք միշտ նոյնն են՝ տարածաշրջանում իրականացուող քաղաքական եւ տնտեսական բարեփոխումներ: Կայ, սակայն, եւս մէկ անչափ կարեւոր առաջնահերթութիւն՝ կանխել Ադրբեյջանին եւ թոյլ չտալ, որ վերջինս ռազմական

գործողութիւններ ծաւալի: Բանն այն է, որ Ադրբեյջանը տարածաշրջանում դարձել է կայունութեան եւ անվտանգութեան միակ սպառնալիքը: Եւ այդ սպառնալիքի կանխումն առաջնահերթութիւն է թէ՛ Միւսկի խմբի, թէ՛ ԱՄՆ-ի, թէ՛ բոլորի համար:

-Իսկ ի՞նչ էք կարծում՝ ՄԱԿ-ի ԳԱ որոշումը որեւէ դեր կը խաղա՞յ տարածաշրջանային զարգացումներում:

-ՄԱԿ-ի ամբիոնում դարբան հիմնախնդրի արծարծումը դիւանագիտական ռազմավարութիւն է Ադրբեյջանի կողմից, որը, անշուշտ, պէտք է ձախողուի, որովհետեւ նաեւ Միւսկի խումբն է դէմ, որ ՄԱԿ-ն այդ խնդիրը քննարկի: Ինչն էլ ցոյց է տալիս, որ Ադրբեյջանը գոհ չէ ԵԱՀԿ-ից, Միւսկի խմբից: Ադրբեյջանը կարծես սարսափած է վարուող դիւանագիտութիւնից, սա է նաեւ պատճառը, որ գնալով աւելի է չաճախակիացնում հակամարտութեան գոտում իր կողմից կազմակերպուող դիւերսիւնները:

-Ինքնանշանաբար, որ այդ դիւերսիւնները պատերազմի վերածուեն:

-Յուսով եմ՝ երբեք չեն վերածուի: Չնայած առկայ է նաեւ «պատահական» պատերազմի հնարաւորութիւնը, երբ փոքր շարժակունքներ կարող են վերածուել առաւել մեծ բախման, որոնք էլ չի բացառում դուրս գան վերահսկողութիւնից: Մի բան յստակ է՝ ազրեանը Ադրբեյջանն է, եւ տարածաշրջանին սպառնացող միակ վտանգը գալիս է Ադրբեյջանից: Ի տարբերութիւն Ադրբեյջանի, Հայաստանը ձգտում է խաղաղութեան եւ կայունութեան, եւ սա միջազգային հանրութիւնը շատ լաւ է հասկանում:

-Ձեր մատնանշած «պատահական» պատերազմի (Աստուած մի արասցէ) ընթացքում Վաշինգտոնի ու Մոսկուայի մօտեցումներն ինչպիսի՞նք կը լինեն՝ համագործակցային, թէ՛ մրցակցային:

-Երկու երկրներն էլ չեն ցանկանում, որ պատերազմը վերսկսուի: Բայց Ռուսաստանի համար այդ պատերազմով նոր հնարաւորութիւն կ'առաջանայ, եւ չի բացառում, որ վերջինս փորձի այդ ընթացքում ռուս խաղաղապահներ տեղակայել հակամարտութեան գոտում:

-Ինչպէ՞ս կ'արձագանքի դրան Ամերիկան:

-Անկեղծ ասած՝ Ռուսաստանը միշտ շատ մօտիկ է լինելու այս տարածաշրջանին, իսկ ԱՄՆ-ը հեռու է եւ միշտ է հեռու լինելու: Ընդ որում, եւ՝ Իրաքում, եւ՝ Աֆղանստանում Նահանգները չի փնտռում նոր ռազմական միջամտութիւն:

-Մնանք դեռեւս ռուս խաղաղապահների «մօտ»։ Իրանի քթի տակ Միացեալ Նահանգների համար որքանո՞վ է ձեռնտու ռուս խաղաղապահների ներկայութիւնը:

-Ռազմական առումով Իրանի հետ կապուած ռուս խաղաղապահները ոչինչ չեն կարող անել: Եւ Ռուսաստանի կողմից C-300 հրթիռների վաճառքն էլ Ադրբեյջանին հենց Իրանի խնդրի հետ է կապուած:

-Այսի՞նքն:
-Այսինքն՝ այդ հրթիռներն Իրանի հնարաւոր շարժակունքից Ադրբեյջանին պաշտպանելու համար են:

-Հետաքրքիր է: Դուք հաւանաւոր եք համարում Իսրայէլի (մասամբ էլ ԱՄՆ-ի) կողմից Իրանի ռմբակոծութիւնը:

-Իհարկէ: Նման իրական վտանգ իսկապէս կայ: Եւ որքան Իրանն աւելի է մօտենում միջուկային ռումբ ունենալու սահմանագծին, նոյնքան Իսրայէլը փորձում է ակտիւ գործողութեան վերածել իր սպառնալիքը:

-Իսկ հնարաւոր է, որ ԱՄՆ-ը համաձայնեց ու ձայն չի հանում թէ Յայաստանում ռազմաբազաների ժամկետի երկարացման, թէ Ադրբեյջանի C-300 հրթիռների վաճառքի առնչութեամբ, եւ թէ ընդհանրապէս՝ ԱՊՀ-ի առնչութեամբ, որովհետեւ ակնկալում է, որ Իրանի դէմ հնարաւոր յարձակման դէպքում Ռուսաստանը իրենց հետ կ'ապագործակցի, կամ գոնէ՝ չի մրցակցի:

-Իհարկէ:
-Իսկ հնարաւոր է, որ հենց Իրանն էր պատճառը, որ ԱՄՆ-ը որոշեց դուրս գալ Իրաքից, քով քովի բերել Իսրայէլն ու Պաղեստինը... Ասել է՝ թեթեւացնել մերձաւորարեւելեան իր խնդիրները, որպէսզի ձեռքերն ազատ լինեն Իրանի միջուկայինի դէմ:» կ'ուրեւիս:

-Դա կայ, սակայն այդ քայլերը պայմանաւորուած են նախ եւ առաջ այն քաղաքականութեամբ, որը Միացեալ Նահանգները վարում է ողջ Մերձաւոր Արեւելքում: Օբաման աւարտել է իր ներքին առաջնահերթութեան խնդիրները եւ հիմա գնում է դէպ արտաքին քաղաքականութիւն՝ փորձելով լուծել դրանք:

-Բժեղհանսկիւն վերջերս իր հարցազրոյցներից մէկում տեսակետ էր յայտնել, որ Օբամայի վրայ որոշակի առաքելութիւն կայ Մերձաւոր Արեւելքի հետ կապուած: Հնարաւոր է՝ ամերիկեան վարչակազմն Օբամայի համար թիւ մէկ խնդիր է համարել Իրանը:

-Ոչ: Իրանն առաջնահերթութիւն է Հիւսիսային Կորէայի եւ Պաղեստինի խնդիրներից յետոյ: Չմոռանանք Իրաքի ու Աֆղանստանի շատ մեծ կարեւորութիւնը կարծում է, որ Իրանի հետ կապուած դեռ ժամանակ ունի: Սակայն ողջ խնդիրն այն է, որ Իսրայէլը չտապեցնուի է:

-Ի՞նչ կ'ընկրտեւ ժամկետների համար է՞ շտապեցնուի «Իսրայէլը. ինչքան ժամանակ ունի ԱՄՆ-ը Իրանի խնդիրը» լուծելու համար:

-Պատուհանը մէկ, մաքսիմում՝ երկու տարի է:

-Ոնց երեւում է, եւ ինչպէս ընդունուած է ասել՝ «վերաբեռնում» է տեղի ունենում նաեւ Իսրայէլի շուրջ ԱՄՆ-Ռուսաստան փոխյարաբերութիւններում. Ռուսաստանը վերջերս ռազմական անախադէպ համաձայնագիր ստորագրեց Իսրայէլի հետ (իհարկէ՝ առայժմ շրջանակային):

-Այո: Այդ համաձայնութիւնը պայմանաւորուած էր նրանով, որ Իսրայէլը կորցրեց թուրքիան,

ՏՈՒՆԴԱՐԶ (ԽՈՌԵՐ ՕԴԱՆԱԻ ՄԵՋ)

ՀԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

... Չգիտեմ թե ոմանք ինչպես են իրենց գգում օդանավում, այն էլ 12-13, ժամ, բայց ինձ համար այդ երեւոյթը կատարեալ տառապանք է:

Տառապանք՝ ոչ թէ վախի գագաման պատճառով, այլ պարտադրուած պարապուծեան: Շատ ուղեւորներ հիանալի են գգում իրենց. շատեր ընթերցում են, հեռուստացոյցի բազմաթիւ ալիքներով ընտանեկան, արկածային ֆիլմեր դիտում: Ոմանց էլ յաջողուած է չորս նստատեղ զբաղեցնել եւ թուիչքի ամբողջ ընթացքին փառաւորապէս քնել:

Իմ աթոռի յենակն աւրուած է (երեւի միակը ողջ օդանավի մէջ), եւ որքան էլ սեղմուած եմ կոճակը, միեւնոյնն է՝ յենակը ետ չի գնում: Այդպէս, ուղղահայեաց դիրքով երկար ժամեր հնարաւոր չէ նստած մնալ: Կանչում եմ ուղեկցողուհուն: Պարզուած է, որ նա գիտի այդ աթոռի փճացած լինելը եւ առանց խնդիր հանելու, ինձ տեղափոխում է մէկ ուրիշ նստատեղ:

Իմ առջեւ երիտասարդ ամուսիններ են՝ իրենց գոյգ փոքրիկ երեխաներով: «Ճաշ կերայ», - մտածում եմ ես: Եւ իսկապէս, ժամեր շարունակ զրկի երեխան լացը չի կտրում, ամբողջ սրահը լարուած վիճակում է, ուղեկցողները գնում-գալիս են, փորձում ինչ-որ ձեւով օգնել լուեցնելու փոքրիկին:

Աւելին, այստեղից-այնտեղից փնթփնթոցներ են լսուած, «լուեցրէք երեխային», «դեղ տուէք թող քնի»: Բաւական երկար ժամանակ անց, ինչ որ ուժի ազդեցութեան տակ փոքրիկը քնում է մինչեւ թուիչքի աւարտը:

Ես մտքերի հետ եմ: Ոչ խաչբառ լուծելն է օգնում, ոչ արկածային ֆիլմ դիտելը: Միտքս այնտեղ է՝ Երեւանում: Փորձում եմ կանգնեցնել ուղեղիս աշխատանքը:

- Հնարաւոր բան է. ուղեղը դադարում է աշխատելուց, երբ մարդը մեռնում է: Էդ անտէր ՌԻՂԵՂ կոչուածը քանի՞ ուղղութիւններով է աշխատում: Այդ օրը, օդանավի մէջ իմ ուղեղը թռնում էր ուր որ ասես..., ա՛յ հիմա էլ փոխեց իր աշխատանքի ուղղութիւնը, այս վայրկեանիս հարցնում է՝ ո՞վ է յօրինել «ինքնաթիռ» անուանումը: Ինչ որ մի իր, կամ զանգուած առանց որեւէ ուժի հրման, ի՞նչպէս կարող է ինքնիրեն

Թռչել:

- Ո՞ւր էինք, ուր գնացիր այ ուղեղ, ինչո՞ւ փոխեցիր ուղղութիւնդ, կենտրոնացիր մի հարցի վրայ, բա ես մեղք չե՞մ, ո՞ւր ես դէս ու դէն թռչում, անջատուիր, թող քնեմ, տես ինչպէս են բոլորը մրափում: Օդանավի լոյսերն էլ հանգցրել են, որ մարդիկ հանգստանան, իսկ դու անընդհատ, անդադրում աշխատում ես:

- Յիշո՞ւմ ես թէ ինչ էին ասում էն Չահէնները Հուլիսիկի ԿՈՉԻՐՈԿ անունով յիտուն տարուց աւելի գոյութիւն ունեցող բացօդեայ սրճարանում. «Չգնա՞նք մի քիչ տրժժանք...»:

- Մի բան հասկացա՞ր, տանջուած, չարչարուած իմ ուղեղ, - ի հարկէ ոչ: Ի՞նչ նկատի ունէին էդ՝ գուարճանա՞լ... Աստուած իրենց հետ, թող գնան ու «տրժժանք» որքան որ կ'ուզեն:

«Տըժժալ» եւ «Շփուել» բառերը զարդարում են երեւանեան այսօրուայ բառապաշարը: Մի նոր բառ էլ շրջանառութեան մէջ է մտել այս օրերին՝ ՈՐՈՇՆԵՐ, որ գալիս է պարսկահայերէնից: Այս բառը փոխարինում է (իբր թէ) ՈՄԱՆՔ, ՈՄԱՆՑ բառերին: Գիշեր-ցերեկ ազգային ՀՖ կայանով հեչում են, ասենք. «Որոշներ կօշիկ չունենալու պատճառով դպրոց չէին գնացել», կամ՝ «Որոշների կարծիքով գազի գները չեն բարձրանալու» եւ այլն, եւ այլն:

- Ուղեղ իմ բարի ու մաքուր, հիմա ո՞ւր ես տանում ինձ..., կանգնիր, կանգնիր, այո, այո, սա է Մաշտոցի Պողոտան, Չարենցի Տուն-Թանգարանի բակում գտնուող մեր տունը: Թումանեանի անկիւնից մինչեւ Պուշկինի անկիւնը ընկած հատուածում մեր կողմի մայթին երեք մուրացկան կանայք են...

- Ասա, բարեկամս, ուղեղ իմ պայծառ, քո յիշողութեան ծալքերում երբեք տեղաւորուե՞լ է նման մի դէպք, որ Երեւանի կենտրոնում, Մաշտոցի Պողոտայի վրայ մուրացկան լինի, այն էլ երեք կին...:

- Հիմա՞ ինչ յիշեցիր ուղեղ իմ...

- Մհեր Մկրտչեանի անուան թատրոնը, ուր ներկայ եղար անկրկնելի դերասանի 80-ամեակին նուիրուած երեկոյին: Կնոջը՝ Մարիետայի հետ միասին յուզմունքից թրջուած աչքերդ էիր անընդհատ չորացնում ողջ երեկոյի ընթացքում:

- Հիմա արի քեզ տանեմ

Երեւանի նոր գետնուղիներով, նոր բացուած ճանապարհներով: Գլխաւոր պողոտաների խաչմերուկներում տեղադրուած նոր, թուային լուսանշանների մօտ, ուր սփռուքից Հայաստան ժամանած զբօսաշրջիկներ, զարմանքից ապշած աչքերով սպասում են կանաչ լոյսին, որպէս փողոցն անցնեն՝ օպերային թատրոն գնալու համար:

- Կանգնիր, բարեկամ, գթայ տիրոջ սիրելիդ իմ ուղեղ, թոյլ տուր գէթ մէկ ժամ քնել: Չգիտե՞ս ինչ է. վերջին երկու-երեք օրերի ընթացքին որքան եկող-գնացող եղաւ եւ ես գրեթէ աչք չփակեցի: Դեռ աւելին, վերջին գիշերն էլ, մի կողմից հիւրերին էինք ճանապարհում, ճամպուկները կարգի բերում, միւս կողմից էլ դուրուկի կոնցերտիս տեսագրութիւնն էինք դիտում Գէորգ Դաբաղեանի հետ: Չէ՞ որ նա է Երեւանում կատարելու գալ տարուայ զարնանը: Կանգնիր էլի, ինչու՞ եմ, տուր բարեկամս, թող քնեմ...

Այ քեզ միամիտ մարդ, բա ես կարո՞ղ եմ կանգնել, ես միշտ եմ աշխատում: Երբ ես կանգ առնեմ՝ դու էլ կը վերջանաս: Քո քնած ժամանակ էլ եմ ես աշխատում, բա էն սիրուն-միրուն երագները ո՞վ է քեզ համար պատրաստում եւ քեզ մշտապէս ապրեցնում հայաստանեան յիշողութիւններով, ո՞վ է քեզ յիշեցնում քո թշուառ, սակայն այսօր քաղցր յիշուող մանկութիւնը, եւ ինչպէս ես դու ուզում, որ ես կանգնեցնեմ իմ՝ ի վերուստ տրուած աշխատանքը:

- Լաւ, լաւ մի նեղանայ, կարգադիր, ես պարտաւոր եմ մշտապէս հետեւել քո հրամաններին, ասա, հիմա ի՞նչ ես ուզում, որ ես մտաբերեմ:

- Օ՛հ, էնքան բան կայ յիշելու, վերապրելու, դու մշտապէս յույս դնելով ինձ վրայ, գլուխ ես գովում, թէ ամէն ինչ յիշում ես: Ո՞ւմ, ինչի շնորհիւ:

Իմ մի քանի տասնեակ, հարիւրաւոր ծալքերի շնորհիւ, իւրաքանչիւր վայրկեանում ես կարող եմ բազմաթիւ ուղղութիւններով քեզ մտածել, յիշել տալ դէպքեր, մարդկանց, որոնց հետ առնչուել ես: Ես քեզ կարող եմ տանել աշխարհի մի ծայրից միւսը եւ քեզ միտքով անհամար երեւոյթների մէջ, այդ ես եմ յիշում ամէն ինչ ու քեզ թելադրում ինչ անել եւ ինչի վրայ կենտրոնանալ:

- Հիմա ասա տեսնեմ, ի՞նչ կ'ուզէիր յիշել: Ո՞ւր տանեմ քեզ, Երեւան, թէ Լոս Անճելըս:

- Ուր էլ տանելու լինես իմ ուղեղ, իմ բոլոր նուիրագործումների կառավարիչ, միեւնոյնն է,

ինձ չես կարող կտրել հայրենիքից: Ուր էլ լինելու լինեմ, ինչ էլ մտածեմ, ինչ էլ ասեմ ու անեմ, միեւնոյնն է իմ հուլիսն իմաստաւորուած է Հայրենիք հասկացողութեամբ, այսօր Չանայ ինձ պահել Երեւանի գրկում:

- Լաւ, թող այդպէս լինի, թէեւ ինձ համար դժուար է կենտրոնանալ միեւնոյն թեմայի վրայ: Բնութիւնն ինձ օժտել է անընդհատ շարժուելու, այս ու այնտեղ թռչելու բացառիկ ունակութեամբ: Ասա ինչու՞ եմ, ինչո՞ւ էիր այդքան զայրացել այն պետական պաշտօնեայ կնոջ վրայ, ձեր Երեւան ժամանելու առաջին իսկ օրը, բակի ամբողջ տարածքին քո ձայնն էր լսում:

- Լսիր բարեկամս, այդ կինը, կամ, ինչպէս ասում են, օրիորդախառն տիկինը թաղային խորհուրդ են ասում, ինչ են ասում չգիտեմ, այդտեղից էր եկել, եկել էր դրամ գանձելու: Իբրեւ թէ ես վերջին վեց տարիների ընթացքում իմ բնակարանի հետ կապուած պետական տուրքերը չեմ վճարել: Ասում, բացատրում եմ, որ վճարել եմ եւ երբեք պարտք չեմ մնացել պետութեանը:

- Մեր համակարգչի մէջ չի նշուած թէ դուք վճարել էք, բայց մի բան կ'անենք, - հասկացնել ուզելով, որ ընդհանուր լեզու կը գտնենք, ինչպէս ասում են՝ ետլայ կը գնանք:

- Մասետրօ, անդորրագրերը ձեր գրասեղանի դարակում են, ասում է հարեւանուհիս, որ ասա քանի տարի հոգ է տանում իմ բնակարանի բոլոր վճարումները ճշգրիտ, ժամանակին մուծելու համար:

Եւ իսկապէս, Նունէն յարակից սենեակից բերում է բոլոր տարիների կենցաղային սպասարկութեան եւ պետական տարբեր հիմնարկներին վերաբերող վճարումների ողջ փաթեթը, որի շնորհիւ պարզ է դառնում, որ ես պետութեանը պարտք չեմ:

Պաշտօնեայ կինը ապշած է.

- Սա էլ քանիերորդ դէպքն է: Պարոն Անասեան, իրօք դուք եւ շատ ուրիշներ պարտաճանաչօրէն կատարել էք ձեր քաղաքացիական պարտքը, բայց հաս նախորդ պաշտօնեայ կինը մեր հիմնարկի համակարգչի մէջ չի անցկացրել վճարումները ու ըստ այնմ էլ պետական գանձարան չեն մտել դրանք: Բարեբախտաբար դուք պահել էք անդորրագրերը ու ձեզ մնում է վճարումներ անել միայն այս տարուայ համար:

Շաք.բ էջ 18

Bedros S. Maronian
818/500-9585

Siamanto B. Maronian
818/269-0909

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

<p>6300 Wilshire Blvd. Suite 1900 Los Angeles, CA 90048</p> <ul style="list-style-type: none"> • Life Insurance • Health Insurance • Group & Individual • Long Term Care • Disability 	<p>805 East Broadway Glendale, CA 91205</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estate Planning • Will & Living Trust • Full Annual Review • Mortgage Protection • College Planning 	<p>300 N. Lake Ave. Suite 500 Pasadena, CA 91101</p> <ul style="list-style-type: none"> • Workman's Compensation • Employee Benefits • Annuity • IRA • 401K & 403B
--	---	---

A.B.A. INSURANCE SERVICES

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Աճիրածնոս է

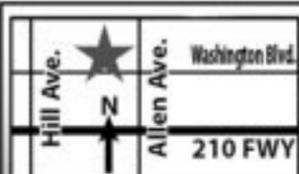
Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

Everyday Low Prices!

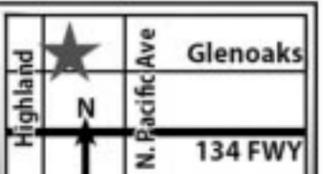
	GREY GOOSE VODKA ALL FLAVORS 21⁹⁹		ESPOLON TEQUILA SILVER OR REPOSADO 19⁹⁹		JACK DANIEELS OLD NO. 7 WHISKEY 13⁹⁹		PATRON SILVER TEQUILA 29⁹⁹
	CHIVAS REGAL 12 YEARS SCOTCH WHISKY 16⁹⁹		DEWAR'S 12 YEARS SCOTCH WHISKY 14⁹⁹		HENNESSY VS COGNAC 21⁹⁹		JOSE CUERVO ESPECIAL TEQUILA 9⁹⁹
	CAZADORES REPOSADO TEQUILA 19⁹⁹		COURVOISIER VS COGNAC 16⁹⁹		JOHNNIE WALKER BLACK LABEL 19⁹⁹		RUSSIAN STANDARD PLATINUM VODKA 18⁹⁹
	TITO'S HANDMADE VODKA 17⁹⁹		DON JULIO 1942 TEQUILA 7⁹⁹		CROWN ROYAL CANADIAN WHISKY 13⁹⁹		CAPTAIN MORGAN SPICED RUM 10⁹⁹
	CORZO SILVER TEQUILA 29⁹⁹		BAILEYS IRISH CREAM 13⁹⁹		THREE OLIVES VODKA 1.75L 19⁹⁹		ARARAT NAIRI 20 YR ARMENIAN BRANDY 54⁹⁹

1785 E. Washington Blvd.
(corner of Allen)
Pasadena, CA 91104
(626) 794-7026

825 W. Glenoaks Blvd.
(corner of Highland)
Glendale, CA 91202
(818) 242-0683

Hours: Mon. - Sat., 9am - 8pm
Closed Sunday

Hours: Mon. - Sat., 9am - 8pm
Closed Sunday

Southern California's Premier Wine & Spirits Superstore!

*This ad expires on 09/29/10 • We reserve the right to limit quantities • No CCs • Sales tax excluded • Prices subject to change without notice.
• Ad prices may remain in effect longer than the time period indicated • All items are 750ml in size unless specified.

ԲԱՑՈՒՄ ՊՈԼՍԱՐԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑ ԿԵԴՐՈՆԻՆ

Կիրակի, 12 Սեպտեմբերի 2010ին, կեսօրէ ետք ժամը 2:30ին պատմական յետ-միջօրէ մը ապրեցաւ մեր գաղութի Պոլսահայ Միութիւնը: Արդարեւ Ուինչէթքա քաղաքի Շրմըն Ուէյ պողոտայի վրայ հասակ առած Միութեան նոր կեդրոնի բացումն էր: Տօնական ուրախ միջոցառում: Կը ժամանէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Վեհափառ հայրապետը իր շքախումբով: Բուն ծափահարութիւններով եւ մատուցուած աւանդական աղ ու հացով դիմաւորուելէ ետք կը բարձրանայ շէնքի հանդիսութեանց դահլիճը: Այստեղ Պոլսահայ Միութեան անունով բարի գալուստի ջերմ խօսքերով Վեհափառին ողջունէ ստենապետ Սիմոն Աճըրիաճօղլուն: Արեւմտեան թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան ելոյթ

ունենալով դրուատեց պոլսահայերու եկեղեցասիրութիւնն ու նախանձախնդիր ոգին հանդէպ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին, հայ լեզուին ու աւանդութեանց: Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ նոր կեդրոնի օրհնութեան արարողութիւնը նախագահութեամբ Վեհափառ Հայրապետին եւ մասնակցութեամբ ներկայ հոգեւորականներուն: Գարեգին Բ. Կաթողիկոս իր ելոյթին մէջ յիշեց թէ ինչպէս հինգ տարիներ առաջ, անձրեւային օր մը եկած էր այս վայրը, կատարելու հիմնարկէքը եւ ահա դարձած է «սքանչելի մի կառույց», որուն համար մեծ յաջողութիւններ մաղթեց եւ յորդորեց համախումբ պահել շարքերը: Պաշտօնական բաժնի աւարտին տեղի ունեցաւ ճոխ հիւրասիրութիւն:

«ՄԻՍԻԹԱՐԵԱՆ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ 2010-2011 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՎԵՐԱՍՈՒՏԸ

Լոս Անճելըսի «Միսիթարեան» վարժարանը Սեպտեմբեր 7-ին, 2010-2011 տարեշրջանի իր դռները բացաւ Տնօրէն Պրն. Յովհաննէս Խոստեղեանի հետեւեալ խօսքերով՝ ուղղուած սիրելի աշակերտներուն, յարգելի ծնողներուն եւ պատուական ուսուցիչներուն: «Վերամուտի սեմին խօսքս պատրաստելու համար մտածեցի թերթատել եւ կարդալ «Միսիթարեան» վարժարանին անցեալի տարեգիրքերը: Առաջին իսկ կողքը բանալուս, կարծես մտայ նոր աշխարհի մը մէջ: Այդտեղ՝ հայ մանուկին դաստիարակութեան սիրով յորդող հրաշալի կեանքն էր, որ դիմաւորեց զիս: Միսիթար Աբբասօր օրինակին հետեւելով, մարզուինք՝ կեանքի դժուարութիւններն ինչպէս նաեւ ուրախութիւնները դիմագրաւելու:

Չընկճուինք առաջիններէն, ոչ ալ անյազ խնձոցի նուիրուինք երկրորդներուն ազդեցութեան տակ: Յիշենք որ նիւթական նեղութիւնները կամ կորուստը անցաւոր են եւ անպայման հատուցանելի: Կը մաղթեմ բեղուն տարի մը ձեզի, թանկագին աշակերտներ. «Միսիթարեան» վարժարանի առատ աղբիւրէն յագեցնէք ձեր գիտութեան ծարաւը, բայց մանաւանդ ըմպէք սէրը Աստուծոյ եւ հայրենիքին, հայ լեզուին ու մշակոյթին հանդէպ: Կը մաղթեմ ձեր նուիրեալ եւ հերոսական ուսուցիչներուն յարատեւութիւն, որպէսզի երբեք չդադրին գրելէ հայուն երգը, նման մեծ բանաստեղծ՝ Դանիէլ վարուժանի՝ Հացին Երգին: Կպպենք մեր արօրները,

Շաբ.ը էջ 19

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԱՅՅԸ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍԻ ԻՐԱՆԱՐԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑ ԿԵՆՏՐՈՆ

Անցեալ շաբաթ, Սեպտեմբերի 11ին, առաւօտեան ժամի 11ին, Ամենայն Հայոց Հայրապետը այցելութիւն տուեց Իրանահայ Միութեան նորակառույց կենտրոնին: Վեհափառին ընկերակցում էին թեմիս առաջնորդ Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանը եւ տասնեակից աւելի հոգեւոր հայրեր: Հրաւիրուած էին պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, քաղաքական դէմքեր եւ հոծ թւով հասարակութիւն: Ամերիկեան եւ Հայաստանեան օրհներգների ունկնդրումից յետոյ խօսք առան նախկին քաղաքապետ Լերի Զարեանը, միութեան խնամակալ մարմնի նախագահ Դր. Վահան Գրէգորին, քաղաքապետ Արա Նաճարեանը եւ այլ անձինք: Թեմիս բարեջան առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանը նախ օրհնեց 2001 թուի Սեպտեմբեր 11ի անմեղ զոհերի յիշատակը, եւ ապա գնահատեց Իրանահայութեան հայրենասիրական ոգին եւ հաւատարմութիւնը հայրենիքին եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին: Ամենայն Հայոց Հայրապետ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը օրհնեց միութեան նոր շէնքը եւ իր պատգամի մէջ նշեց որ բռնակալ արքաները դարերի ըն-

թացքին չկարողացան իրանահայութեանը բաժանել սուրբ Էջմիածնից: Նոյն փորձը եղաւ նաեւ անցնող դարի կէսերին: Բայց իրանահայ համայնքը երբեւիցէ չուրացաւ իր հաւատքի կենտրոն սուրբ Էջմիածինը եւ հայեացքը միշտ ուղղուած պահեց դէպի Հայրենիք եւ Ս. Էջմիածին: Իրանահայ Միութեան երգչախումբը ղեկավարութեամբ խմբավար Միքայէլ Աւետիսեանի, կատարեց օրուան պատշաճ մի քանի երգեր: Ներկայ հասարակութիւնը բոլոր ծափերով ողջունեց Ամենայն Հայոց Հայրապետի հայրենաշունչ քարոզը: Ապա Վեհափառ մի պատշաճ յուշանուէր Ս. Էջմիածնի մանրաքանդակը յանձնեց միութեան: Վերջում Վեհափառ Հայրապետը շրջեց նորակառույց շէնքի յարկերը եւ յոյս յայտնեց որ շուտով իր աւարտին կը հասնեն կենտրոնի կառուցման աշխատանքները: Կէսօրին ժամի 12ից 15 որպէս անց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր շքախումբով հրաժեշտ տուեց ներկաներին: Գարեգին Բ. Կաթողիկոս այցը, մի պատմական իրադարձութիւն եղաւ յատկապէս իրանահայութեան համար եւ կը մնայ 54-ամեայ միութեան պատմութեան էջերում:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՈՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

* \$50,00 for USA

* \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.

* \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State:----- Zip Code:-----

Country: -----

Tel :----- Fax :-----

Massis Weekly

Volume 30, No. 33

Saturday, SEPTEMBER 18, 2010

The Consecration of the Diocesan Cathedral

BURBANK-- His Holiness Karekin II, Supreme Patriarch and Catholicos of All Armenians, visited the Western Diocese in order to conduct the consecration of the Diocesan Cathedral on September 10-12.

Thousands gathered both Saturday and Sunday to watch the Catholicos consecrate St. Leon Cathedral of the Western Diocese and dedicate a traditional cross stone in memory of the victims of the Sept. 11, 2001, attacks.

"We greet you with a joyous spirit, and with words of praise and song from the hymn, we offer our appeal to heaven, so that this holy sanctuary, crowned

with the all-sustaining divine cross, which became for us salvation and a sign of victory, brings new light to the spiritual vibrancy and strength of the national life of our son and daughters in America," he told congregants.

Religious leaders representing various faiths, and state and local officials attended the long-awaited ceremony and official opening.

On Sunday, September 12, on the Feast of the Exaltation of the Cross the Pontifical Divine Liturgy took place in the newly consecrated Cathedral, and His Holiness offered his spiritual message to the faithful.

Armenian Journalist Subjected to Interrogation and Threatened with Deportation in Turkey

Head of the Yerevan Press Club Boris Navasaryan, who was among the 11 Armenian citizens detained at the Istanbul airport, threw light on the incident.

He said that the Immigration Service officers checked and questioned the 11 Armenian citizens who had arrived in Istanbul to take part in the regional conference, as well as 20 other Armenians who had arrived in the same plane. Specifically, the officers demanded that the Armenians prove

they have sufficient funds to stay in Turkey and return to Armenia. "Interestingly, only the Armenian passengers received this treatment," Navasaryan said.

Four journalists who arrived in Istanbul at the invitation of the Hrant Dink Fund were among the Armenian citizens that received a "special" treatment on the part of Turkish officers. Although a Fund representative pro-

Continued on page 2

Governor Schwarzenegger Commemorates 2010 Anniversary of Armenian Independence

Continuing his annual tradition California Governor Arnold Schwarzenegger has issued a message commemorating the 19th anniversary of Armenian Independence. On the occasion, the Governor also praised the Armenian-American constituents of California for their contributions to the state.

Following is the full text of the Governor's Independence Day message to California's Armenian American community:

"Greetings to the celebrants of Armenian Independence Day!

California is home to a wonderful meshing of customs and cultures and now we acknowledge our Armenian-American residents for their contributions to our Golden State. You enhance our communities and enrich California's diversity. We are honored to join you in commemorating this special occasion.

On behalf of all Californians, we wish you a memorable observance and every future success."

GOVERNOR ARNOLD SCHWARZENEGGER
September 21, 2010

European Court Faults Turkey Over Dink's Killing

STRASBOURG (Vicky Buffery, Reuters) -- The European Court of Human Rights ruled on Tuesday that Turkish authorities failed to prevent Hrant Dink's assassination even though they knew that ultra-nationalists were plotting his death.

Turkish-Armenian journalist Dink was gunned down outside his office in January 2007 after receiving death threats from far-right groups over his calls for Turkey to accept its role in the mass killings of Armenians in 1915.

The Strasbourg court said authorities had failed to investigate seriously the threat of an assassination attempt, and ordered them to pay 100,000 euros (\$128,700) in compensation to Dink's widow and children.

"The Court took the view that the Turkish security forces could reasonably be considered to have been aware of the intense hostility towards Hrant Dink in nationalist circles," the Court said in its ruling. "None of the three authorities informed of the planned assassination and its imminent realization had taken action to prevent it."

Arzu Becerik, a lawyer for the Dink family, said she hoped the ruling would push Turkey to call those involved to account and to change its tune on human rights and democracy. "We will now apply to the courts for certain public officials to be tried. The

government actually needs to take the necessary steps without us having to apply," Becerik told Reuters Television in Istanbul.

Turkey's foreign ministry said in an e-mailed statement that it would not appeal against the ruling. "Efforts will be undertaken to meet the clauses in the Dink ruling and all measures will be taken to prevent a repeat of similar violations in the future."

The Dink case, which was brought before the Strasbourg court by members of the journalist's family, has been closely followed by the Euro-

Continued on page 4

Azerbaijan Withdraws Draft Karabakh Resolution From UN

NEW YORK -- In a last-minute U-turn, Azerbaijan withdrew late last Thursday a draft resolution on the Nagorno-Karabakh conflict, strongly opposed by Armenia, from the United Nations General Assembly.

Azerbaijani officials attributed the move to an upcoming international fact-finding mission to Armenian-controlled territories in Azerbaijan proper surrounding Karabakh. It was swiftly welcomed by U.S., Russian and French diplomats co-chairing the Minsk Group of the Organization for Security and

Cooperation in Europe.

In joint statement issued on Friday after their latest round of regional shuttle diplomacy, the co-chairs also stressed that the Minsk Group "remains the sole framework for a peaceful settlement of the Nagorno-Karabakh conflict."

The proposed resolution, which was expected to be approved by the General Assembly on Thursday, upholds the right of Azerbaijanis "ex-

Continued on page 4

Loris Tjeknavorian Signs Three-Year Contract with Glendale Symphony Orchestra

GLENDALE NEWS PRESS -- World-renowned conductor Loris Tjeknavorian has signed a three-year contract to be principal conductor and music director of the Glendale Symphony Orchestra.

The announcement was made during a fundraising gala reception and concert Saturday evening at Lexus of Glendale.

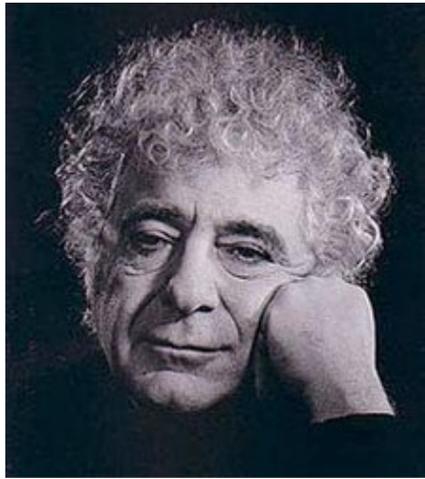
"I'm very excited," Tjeknavorian said. "We will start with four or five good concerts, and hopefully we will grow to be known as the cultural center of the United States and the world."

Symphony President Glenn Treibitz said he was thrilled to announce the signing to the crowd of more than 200.

"And it was thrilling to see the reaction of the audience," he said. "They stood up and cheered. We have a superstar conductor and composer."

The reception began with hors d'oeuvres, wine and champagne as guests socialized and classical music students from Glendale High School's Advanced Music Program performed on a white baby grand piano. Then an ensemble group comprising musicians from the Glendale Symphony performed selections from Mozart and Bach led by associate conductor Jeffrey Bernstein.

Tjeknavorian conducted the final piece, his own composition, and dedi-

cated it to those who died during the Sept. 11, 2001, attacks.

Board member Fran Buchanan said the real challenge for the new conductor is bringing programs that satisfy many musical tastes.

"I hope we can lean toward being a more pops orchestra as we were in our history when we performed at the Dorothy Chandler Pavilion," she said.

During that time they were selling out all 3,200 seats. But the board thought it should move the symphony to the Alex Theatre to save money and draw more local residents to the concerts, but it didn't, she said.

"The programs have to be like it was today," Buchanan said. "They have to play what people want to hear."

Armenia Fund Opens Largest School Yet Newly built Stepanakert Campus Can Accommodate 560 Students

Stepanakert, Nagorno Karabakh -- With a jubilant ribbon-cutting ceremony held on September 2 in Stepanakert, Nagorno Karabakh Republic, Armenia Fund marked the opening of the newly constructed School No 11 for 600 students. At 38,000 square feet, the campus is the largest ever built by the Fund and stands apart with its striking architecture. The cost of the construction, around \$2.7 million U.S. Dollars, was underwritten jointly by the Armenia Fund U.S. Western Region (through a contribution by Los Angeles based benefactors Mr. Gerald and Mrs. Patricia Turpanjian) and the government of Nagorno Karabakh.

Dignitaries attending the opening ceremony, which coincided with Artsakh's Independence Day, included Tigran Sargsyan, Prime Minister of Armenia, Arkadi Ghukasyan, Former President of the Nagorno Karabakh Republic and Vice-President of the Hayastan All-Armenian Fund Board of Trustees, Araik Harutyunyan, Prime Minister of Nagorno Karabakh Repub-

lic, Armen Gevorgyan, Deputy Prime Minister of Armenia, Ara Vardanyan, Executive Director of Hayastan All-Armenian Fund, Ara Aghishian, Chairman of the Armenia Fund U.S. Western Region and Sarkis Kotanjian, Executive Director of Armenia Fund U.S. Western Region.

The school was blessed by the Primate of the Artsakh Diocese of the Armenian Apostolic Church, Archbishop Pargev Martirosyan.

The school consists of three buildings connected to each other. It has educational and administrative wings, a playground as well as a full size gymnasium fitted with locker rooms and showers.

In addition to its 25 classrooms, the three-story school features state of the art science and computer labs, a library, an arts and crafts classroom. The school also houses a first aid clinic for emergencies; all three buildings are fitted with a modern fire alarm and video surveillance systems. The school is heated by an autonomous boiler house that uses natural gas.

Armenian Travel Firms Threaten To Join Turkey Mass Boycott

YEREVAN -- Travel agencies in Yerevan said on Friday that they will cancel plans to take hundreds of Armenian pilgrims to the upcoming landmark liturgy at Surp Khach (Holy Cross) Armenian cathedral of Akhtamar in southeastern Turkey unless Turkish authorities restore a cross on its dome.

They linked their decision with a boycott of the September 19 ceremony announced by the Holy See of Armenian Apostolic Church at the weekend.

In a September 4 statement, the Mother See of the Armenian Church accused Ankara of breaking a pledge to allow the Armenian Patriarchate in Istanbul to place a cross on the temple before the ceremony. It said it has therefore reconsidered an earlier decision to send two high-level Echmiadzin clerics to the Akhtamar mass.

Hundreds of ordinary Armenians were also expected to be in attendance, having booked tour packages to eastern Turkey through Yerevan-based tour operators specializing in the area. The largest of those agencies, Narekavank Tour, alone planned to bus 250 pilgrims from Armenia to Akhtamar. Its director, Ashot Soghomonian, said the Turkish authorities' apparent reluctance to restore the cross is "humiliating and disrespectful" towards the Armenian people.

We could have earned a lump sum in just one day from 250 people," Soghomonian told RFE/RL's Arme-

nian service. "We can't take that many people to Western Armenia (eastern Turkey) even within three months. But for them and us, participating in that liturgy without the cross is not acceptable."

Vladimir Arushanian, whose Ani Tour agency had attracted about 100 other pilgrims, agreed with Soghomonian. "Organizing a pilgrimage on that day would not be right as the Turks have failed to keep their word," he said.

"People's desire to take part in that ceremony was mainly related to the restoration of the cross," Arushanian told RFE/RL. "But now that the cross will not be restored, people automatically wonder what they would be going there for."

Arushanian added that Ani Tour clients will be offered to travel to Lake Van and other parts of eastern Turkey, still carrying traces of the ancient Armenian civilization, later in September.

Not all travel agents organizing trips to the area agreed with the boycott. "The Mother See has its policy and goals," said Ruben Markosian of Arpi Tour. "I am a good Armenian Christian, but I see no need to cancel the trip just because the Mother See has decided so. We just want to go there and see the ceremony. What's wrong with that?"

Markosian said he still does not know how many Arpi Tour clients will actually sign up for the pilgrimage.

Armenian Journalist Subjected to Interrogation

Continued from page 1

duced all the documents, the officers demanded that the journalists show their money and hotel registration.

Navasardyan said he would not cross the border as long as the Armenian journalists were detained. How-

ever, his words had an opposite effect on the Turkish officers, who threatened to deport Navasardyan. The problem was not settled until after Hrant Dink's daughter Delal Dink and Turkish colleagues interfered. The journalists were allowed to cross the border two hours later.

Malabar Hill Films presents

BEAST ON THE MOON

by Richard Kalinoski
directed by Paul Lampert

LA WEEKLY says "GO"

The Award Winning Armenian Production that Explores the 1915 Armenian Genocide

NOW RUNNING!
LEE STRASBERG INSTITUTE - Marilyn Monroe Theatre
7936 Santa Monica Blvd W. Hollywood, CA 90046

Sept. 11th running thru Oct. 17th
Thurs, Fri, Sat @ 8pm, Sun @ 2pm

Exclusive Armenian Community Discount:
Use Promo Code 005 for \$10 OFF
For tickets: www.plays411.com/beast or
(323) 960-7784

Excerpt from Garin Hovannisian's "Family of Shadows"

The following excerpt is adapted from Garin K. Hovannisian's memoir, *Family of Shadows: A Century of Murder, Memory, and the Armenian American Dream*, which HarperCollins will release on September 21. For more information, visit: www.familyofshadows.com

"Stand tall! Think tall! Feel tall! You are tall!"

The command of Mr. Kahn, P.E. coach at Paul Revere Junior High School, was echoing in his mind, but by this early morning of April 23, 2001, Raffi K. Hovannisian was far, very far, from the shady groves of Brentwood, California.

In the mirror of his bedroom—on the third floor of a house overlooking a strange, circular city—Raffi stood before himself. He combed his hair and moustache; they were graying. He tightened his tie.

Behind Raffi, on the bed, his wife and children were asleep. They could not imagine what he was about to do.

Very quietly Raffi opened the top drawer of the dresser. He found what he was looking for. It was a blue passport. He picked it up and pushed it into his breast pocket.

An old Zhiguli, a square Soviet car, was waiting for Raffi outside. He got into the passenger's seat and spoke a few Armenian words to the driver. The car grumbled in the still morning and began its descent to Yerevan, the pink and gold capital of the independent Republic of Armenia.

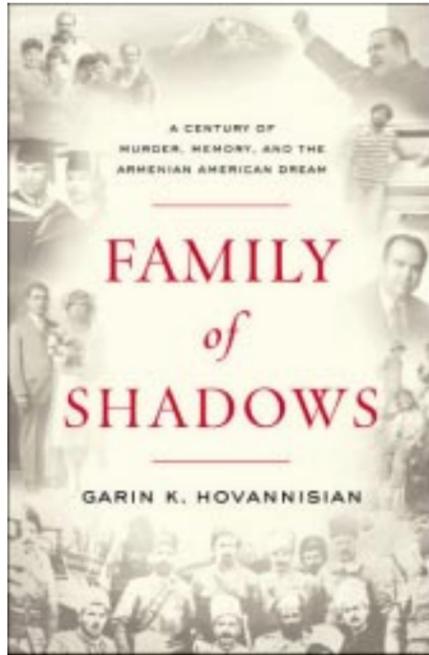
And soon Raffi saw them, the great white mountains—the lesser and greater peaks of Mount Ararat—glowing vast and eternal just beyond the city, as if they had been freshly painted upon a bleak canvas. Those awesome mountains, where Noah's Ark is said to have landed, had once served as the symbol of a unified homeland. But today, rising through fog and blizzard, Ararat stood as the behemoth boundary between two homelands: a problematic post-Soviet state to the east and the memory of a murdered civilization to the west—reality and dream.

Ararat itself was part of the dream. It stood in Turkey, on the western side of the border.

It was an odd story about our family—a story few people actually understood, or believed. After the genocide of 1915, when the Young Turk regime annihilated the Armenian people, my great-grandfather escaped from Western Armenia and sought refuge in the San Joaquin Valley of California. He built a new home there, cultivated a farm. My grandfather, too, accepted his fate in the diaspora. My father, it was assumed, would accept his.

But in 1989 the unimaginable happened. Inspired by a democratic movement in Eastern, then Soviet, Armenia, my father decided to leave the United States. He left his law firm and friends and extended family, and he told his children that they were going home. My father called it "return." My mother called it "vacation." She had no idea that twelve years later, she would still be on vacation.

The Zhiguli stopped twice in the city—first to pick up Zori Balayan, a prominent journalist, and then Archbishop Mesrob Ashjian; two witnesses would be required for the morning procedure—and made its way to 18

Baghramyan Boulevard, a small gray building with a round window opening toward a bustling street. This was the most famous window of the entire republic.

Vice Consul Gregory Morrison greeted Raffi and his two witnesses outside. "You see these people?" he said, looking down the long line of Armenians. "These are your people. All of them want to come to the United States."

Raffi said nothing. He only smiled and followed the American inside. In a picture frame hanging on the wall, George W. Bush had recently replaced Bill Clinton.

Raffi was quiet through much of the briefing and the paperwork, though he did emerge from his silence to inquire if anybody had done this before him. The answer was no.

"You understand that once you give up your citizenship, you can never reclaim it?" Vice Consul Morrison asked, sliding the document toward Raffi. The vice consul, the journalist, the archbishop—they were all moved by the tragic beauty of this ceremony.

"Yes," Raffi said.

Raffi read the conditions of renunciation: "I hereby absolutely and entirely, without mental reservation, coercion or duress, renounce my United States nationality together with all rights and privileges and all duties of allegiance and fidelity thereunto pertaining."

The embassy of the United States in Yerevan was silent when Raffi took his blue pen to the line beneath the print. He wrote his initials in clean Armenian cursive, but his hand did not stop where it was supposed to. In his decisive last gesture as a United States citizen, Raffi returned the pen to the beginning of the signature and encircled what he had just written: RKH.

The irreversible act was done, and now the vice consul asked if, for the record, Raffi wished to attach a written explanation. He did—just one sentence:

I am compelled to do so for the sole purpose of advancing the standards of liberty, democracy, and rule of law in the Republic of Armenia and in the absence there of a legal provision for dual citizenship.

Open Letter to Minister of Defense Seyran Ohanyan

Hasmik Hovhannisyanyan, mother of contract soldier Artak Nazaryan who died on July 27 in the military unit of the Mehrab village, Tavush Marz, has written an open letter to Minister of Defense Seyran Ohanyan. We present that letter in its entirety below:

At 7:00 AM on June 27th, according to the official version, my son Artak Nazaryan ostensibly "committed suicide." I maintain that my son could never have done such a thing. He believed in God, he had a Father Confessor, he was a member of the Holy Trinity Fraternal Order up until he received his orders from the Ministry of Defense and began to work. For him, God's laws had become flesh and blood, and he clearly knew that not only murder is a sin, but suicide, as well, and for that greatest of sins the punishment would be horrible.

I know that to speak of higher spiritual values is ludicrous for you.

They killed my son. They killed him in a premeditated manner and in calculated, cold blood. They eliminated from their path the light that perturbed them, the good and the honest. Such animals are evil and are the product of an atmosphere of impunity. They are not ordinary murderers; they are traitors to the fatherland who brutally kill and obliterate the officer who defends the border.

To hide the traces of their brutality, they elevated his body above the 300-meter position, placed him in the enemy's line of sight, relying on the shots of enemy snipers. But the Turks realized that if the officer leaning there was not already killed, then he was half dead, and the Armenians needed a pretext to blame the enemy side for the death of the soldier killed by their own hands. But having been proven wrong in their calculations, and to put an end to the problem of the half dead officer, they placed the barrel of the automatic weapon in his mouth, and fired. Rather than calling a doctor, helping him, washing his innumerable wounds before killing him—and with that easing their guilt—they went to the very end.

It is not known by whose order such people were being protected, from the beginning, hiding the obvious murder under the shroud of "suicide." Those working in that direction, by deliberately distorting evidence, supposedly push the work forward in the name of the Armenian Army. They, too, are traitors to the nation and the fatherland. And with that action, they are casting down even further the pride of the army, putting a stamp of blood and shame on the army and on the brow of its leadership.

The only way to wash off the blood and shame is through a fair investigation, which from the beginning has suffered serious shortcomings.

They did not lift fingerprints from my son, according to them, before his body cooled; they worked without gloves; the house where my son lived was not sealed off. Ten days after the incident a search was conducted at his house, from which my son's 2010 diary was not found. Nothing was said about the seized material. I don't know whether the military bag and winter

jacket he took with him this time still exist, or not.

My son's body was sent to Yerevan completely naked. Where are my son's military uniforms? I have put stitches on those uniforms with my own hands and know them well; perhaps they are going to exchange them. There would be numerous marks left on the uniform from a brutally committed murder.

To preserve the body, they asked us for 40 kilograms of ice. It wasn't enough that a horrific crime, which has no name, had been committed. And after all that, to ease out of their guilt, they wanted to send him home in a closed casket; and only after my begging and pleading did they fix his face, covering it with a ton of makeup, bringing him home on the 29th, at the end of a work day. Already at that time there were worms in his nose, for which we invited a doctor. He cleaned his nostrils of the worms and sealed them with special fluids.

The next day, on July 30th, we buried him. His body was in a horrible state. This is evidence that the event did not happen on July 27th, but earlier, on the night of the 24th. Where was his body placed until he was moved to Yerevan, and why? There was not going to be an autopsy at that place, they only acted that way to take off his clothing, a favor for some people.

One of the pallbearers of my dead son's body was the battalion commander. He was untroubled, and spoke as though nothing had happened. He was that commander about whom my son had spoken with his father, saying, 'Father, there are two individuals after me, the political officer and the battalion commander, especially the latter.'

All the necessary information which should have helped to solve the case has been deliberately delayed, which speaks to the fact that the case is being led, purposefully, in another direction to cover up for the beastly army commanders who stick close to their feeding troughs, and for the battalion commander who told my husband who had gone to receive my son's body, and in the presence of relatives, that my son was a weak officer.

To my husband's question as to who was the first to see the body, the political officer answered that he had, and that supposedly he had found a suicide note in my son's pocket and had kept it.

The note was discovered two days after my son's house was searched, and his house was searched ten days after the incident. Investigator Madatyan hastily sent off the forged note found for examination. That forged note isn't worth a penny for me, based on its content; it was written after the murder.

My son's notebook, which I don't know if was stolen from his house or, according to their version, taken from his pocket, was ripped apart like my son's body. They had removed all of the pages and left only three dated pages and one torn page where the word "suicide" had been forged. They didn't show us

Film Maker Eric Fiedler Screens AGHET - Ein Völkermord – Genocide at the Glendale Central Library

GLENDALÉ -- Award-winning director Eric Fiedler will discuss his film, Aghet- Ein Völkermord following a screening of the documentary film on Saturday, September 25, 2010, at 4 p.m., in the Glendale Central Library Auditorium, 222 East Harvard Street, Glendale. The film is in German with English subtitles. Admission is free.

Aghet is a powerful documentary, depicting the annihilation of 1.5 million Armenians from 1915-1923 and the effects of the Turkish government's international campaign of genocide denial. The film highlights the Turkish authorities' current policy of those crimes.

Award-winning director Eric Fiedler assembles an impeccable cast, who bring to life the original text of German and U.S. diplomatic dispatches and eyewitness accounts, interspersed with never-before-seen footage of the Genocide and its political aftermath. The 2010 film, applauded by Nobel Prize laureate Gunter Grass, has sparked debate throughout Europe. It is now being showcased around the world on television, and in major film festivals.

The Film is sponsored by the Center for Armenian Remembrance & Armenia Bar Association and The Glendale Public Library.

Meridian School SAT 10 Scores Up and Exceed National Average

Meridian students made substantial gains on the SAT 10 in 2010 and, overall, have achieved their highest scores ever. These standardized tests are carefully designed for consistency of format, content, and administration procedure, and are used to measure reading, writing, language, mathematics, science, and social sciences performance in grades 1st-8th. The tests are used to identify a child's academic strengths, improve instruction in the classroom, and help students achieve higher standards.

This year's scores put the students well above the national average in all subjects with all grades performing better than their peers nationwide.

The remarkable improvement in academic achievement by our students shows that the commitment of the administrators, teachers, students, and parents including the rigorous curricula starting at the preschool level and intervention for students are beginning to pay off.

The SAT 10 data is the latest indicator of a growing foundation for sustained growth in student achievement at Meridian. The Meridian Faculty is focused on improving performance at all levels and is committed to raising achievement for all students by offering a high-quality education that prepares them for High School.

Azerbaijan Withdraws UN Resolution

Continued from page 1

pelled" from those territories and the enclave itself to return to their homes. It also urges the OSCE to investigate the conflicting parties' compliance with "international humanitarian law" on the ground.

Armenia has warned that the document would cause "serious damage" to international efforts to end the Karabakh dispute. It insists that no international bodies except the Minsk Group should get involved in the conflict's resolution.

Addressing the General Assembly, Azerbaijan's permanent representative to the UN, Agshin Mehdiyev, asked the issue to be rescheduled for the assembly's next year-long session which begins in mid-September. Mehdiyev told RFE/RL that the reason for the postponement is a "field assessment mission" to the occupied Azerbaijani lands planned by the Minsk Group co-chairs. He said that he hopes the mission outcome will support Azerbaijan's position on the Karabakh conflict.

"As far as I know the Armenian side continues to bring people from abroad and to settle them in the occupied territories to change the demographic situation, to destroy the cultural heritage of Azerbaijan in the occupied territories," Mehdiyev claimed.

The Armenian Foreign Ministry insisted on Friday that the fact-finding visit is "in no way connected" to the Azerbaijani resolution. It pointed to the mediators' September 6 statement which said the mission had been agreed with all conflicting parties, in principle, weeks before the draft resolution was submitted to the General Assembly.

In a written statement, the ministry claimed that Baku withdrew it under pressure from the three mediating powers. "We are thankful to all those UN member states and in particular to the OSCE Minsk Group Co-Chair countries, which through their stance prevented Azerbaijan from deviating and damaging the negotiation process of the settlement of the Nagorno-Karabakh problem," read the statement.

The U.S., Russia and France had opposed a similar resolution which Baku managed to push through the UN assembly in March 2008. It was backed by 39 mostly Islamic countries.

"We are grateful to all of our brothers for this support," Azerbaijani President Ilham Aliyev told the Baku-based ambassadors of Muslim states earlier this month, in a meeting apparently linked to the General Assembly's September 9 session. "Muslim countries must always demonstrate solidarity both in bilateral ties and within the framework of international organizations," he said.

AMAA "Children Helping Children" Luncheon

The 15th Annual "Children Helping Children" luncheon will take place on Thursday, October 28 at a new location, the Wellesley Country Club, 300 Wellesley Avenue, Wellesley, MA. Organized by the Boston Region Orphan and Child Care Committee of the Armenian Missionary Association of America (AMAA), this year's luncheon will feature performances by the students of St. Stephens Armenian Elementary School and the Armenian Sisters Academy. There will be both silent and live auctions, and a special guest host auctioning an array of exciting gift items, including sports and concert tickets, jewelry and imported Armenian artwork. All proceeds from the event will be donated to the AMAA

Orphan and Child Care Fund, to benefit needy children in Armenia. To purchase a ticket to the event, make a donation, or sponsor a child, contact Michele Simourian, 508-785-0569.

Founded in 1918, the Armenian Missionary Association of America (AMAA) is a nonprofit, charitable organization that provides services to underprivileged youth through education, relief and mission ministries. AMAA is a nonsectarian Christian organization that renders its services to those in need without discrimination. AMAA operates in twenty-four countries and often partners with other relief agencies to aid disaster stricken areas throughout the world. For additional information, visit amaa.org.

European Court Faults Turkey

Continued from page 1

pean Union, which is currently examining Turkey's efforts to join the 27-nation area. Accession negotiations began five years ago, but have moved slowly, due in part to EU concerns over Turkey's human rights record and insufficient democratic reforms.

Prior to his death, Dink, who was editor-in-chief of Turkish-Armenian newspaper "Agos", had been given a suspended jail sentence under article 301 of Turkey's penal code, for insulting "Turkishness" in his writings on the mass killings. However, the Court

of Human Rights said that sentence had violated his freedom of expression and made him a target for extreme nationalists.

The chief suspect in Dink's assassination is facing trial in Turkey alongside 18 other suspected accomplices. Another 29 people, including ex-army officers, have been arrested in an investigation into a far-right gang said to be behind a series of killings, including that of Dink.

Turkey was also ordered to pay 5,000 euros to Dink's brother Hasrof Dink and a further 28,595 euros in costs and expenses.

Excerpt from "Family of Shadows"

Continued from page 3

the original; how many secrets the original would have revealed...

Does the person about to commit "suicide" climb 300 meters, torment his own body, smash his own head and teeth, fire into his own mouth and not on the bestial torturers?

Mr. Minister, a question arises: How is it that a 30-year-old young man who had graduated from the Faculty of Oriental Studies of Yerevan State Institute, being inexperienced in the filthy dealings of the military of which you are well aware, and who had treated the soldiers of the battalion as his own brothers, who loved the Lord, would forget all and commit suicide?

Why do you not, the head of the entire system, although they say even of you that you are a feeble minister who has no say in anything, want to cleanse the army and the entire structure of the blood and filth, and truly punish the guilty? If that task is beyond your capabilities, then you too, like my son, should commit "suicide" and leave a genuine note saying that as a high-ranking military man, you are ashamed to have such a corrupt Armenian army.

So then, all those who wittingly or unwittingly participated in the murder of my son—beginning with the commander who issued the order and whom you relieved of his responsibility

ties rather than arrest; the soldiers who witnessed the incident; those who instigated the fight; those who committed the actual violent acts; those who held his arms down; those who bashed his head in (i.e., the political officer, as a result of whose assault, if my son didn't die, was rendered unconscious and left in that condition for days on end until they could decide what to do next); the inspector; those who moved his body and whose crude fingerprints were left on the broken arms of my son, ending with those who have buried the system in corruption and whose hands are stained not only with the blood of my son, but also of many other youths like my son—you should make all of them stand before a tribunal not as ordinary criminals but as traitors to the fatherland, traitors for whom there is no sanctity except their bellies. In times of war, traitors to the fatherland are shot by a firing squad.

Mother of Nazaryan, Hasmik Hovhannisyian

In a postscript in the letter sent to Seyran Ohanyan through the online newspaper Lragir.am Hasmik Hovhannisyian has also noted: "I wanted to send this letter to you directly, but convinced that such letters are never read, I preferred to publish it in the press so that you would be forced to read it."

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

ՆՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ՝ ՆՈՐ ՆՆՋԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐՈՒՄ

Նոր ուսումնական տարուայ առթիւ լաւ նուէր ստացան Սպիրտակի թիւ 1 յատուկ դպրոցի աշակերտները:

Հաշմանդամ եւ ծնողագուրկ երեխաների Սուրբ Ծննդի հայ ամերիկեան համատեղ բարեգործական հիմնադրամը շահագործման յանձնեց դպրոցի կարիքների

Հոգաբարձուների խորհրդի անդամ Վրէժ Լամբարեանը եւ ուրիշները: Յուզիչ էին դպրոցի աշակերտների եւ ուսուցիչների ելույթները: Հանդիսութեան վերջում երեխաները հանդէս եկան գրական-երաժշտական մեծ ծրագրով:

Հայ ամերիկեան հիմնադրամը դեռ անցեալ տարի մի շարք

համար շատ անհրաժեշտ նոր կահաւորուած ննջասենեակներ: Տասնեակ աշակերտներ այսուհետեւ հնարաւորութիւն ունեն դասերից յետոյ հանգստանալ, պարապել, աւելի լիարժէք աշակերտական կեանքով:

Նոր շինութեան բացման առթիւ դպրոցում կայացաւ հանդիսաւոր ցերեկոյթ, ուր աշակերտներին ողջունեցին, բարերարներին: Ծնորհաւորական խօսքեր չղեցին Լոուու մարզի Սպիրտակ քաղաքի քաղաքապետ Գազիկ Սահակեանը,

բարեգործական ծրագրեր էր իրականացրել դպրոցում՝ կառուցելով օժանդակ յարմարութիւններ աշակերտների համար (բաղնիք, գուգարաններ, լուսաքառտուն եւ այլ յարմարութիւններ):

Բարեգործական հիմնադրամը, որ 10 տարուց աւելի հիմնադրել եւ ղեկավարել է Ամերիկահայ ճանաչուած մտաւորական Յովհաննէս Բալայեանը, ծրագրերը կը շարունակի յաջորդ տարի՝ ընդարձակելով դպրոցի շէնքային պալմանները:

ՆԱՍԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Խ.Ծ. - Ծնորհակալութեամբ ստացանք Ս. Վրթանէս Ա. Գեղ. Գալայնեանի գնահատագիրը «Մասիս» շաբաթաթերթի բովանդակութեան կապակցութեամբ: Ուրախ ենք, որ հետաքրքրական եւ նոյն կը գտնուէն «Մասիս»-ի հերթական թիւերը եւ մեկնաբանութիւնները:

Ծնորհակալութիւն մաւել իր կատարած թելադրութիւններուն համար, ինչ կը վերաբերի «Մասիս»-էն ներս նշմարուած երբեմնի բացբողումներուն, որոնք կ'արձանագրուին կամքէ առկա եւ մեր աշխատակիցներու ռեալիստ մօտեցման պատճառաւ: Այնուամենայնիւ կը գնահատենք Տէր Հօր բժախնդրութիւնը:

Յարգելի խմբագիր Մասիս Շաբաթաթերթի

Հաճոյքով կը կարդամ «Մասիս» շաբաթաթերթի հերթական թիւերը, միշտ հետաքրքրական եւ միշտ բազմազան պարունակութեամբ: Մասնաւորաբար քաղաքական լուրերը եւ մեկնաբանութիւնները Հայրենիքէն եկած եւ Հայրենիքի մասին շատ շատ-շատ շահեկան են: Այդ բոլորին համար շնորհակալութիւն:

Ասոնց կողքին, կը փափաքիմ ձեր ուշադրութեան յանձնել մի քանի դիտարկումներ եւ կը յուսամ որ զանոնք օգտակար կը նկատէք:

1. Յուլիս 31, 2010ի թիւով կը կարդանք «Գրող, Արձակագիր Վահան Թոթովենցի մասին» (էջ 16):

Ստորագրութիւն չկայ, հետեւաբար չենք դիտեր թէ յօդուածին հեղինակը ո՞վ է: Բայց, կարեւորը այդ չէ: Յօդուածի վերջին Թոթովենցի կենսագրականը կը վերջանայ այսպէս. «Թոթովենցը մահացել է 1938 թուականին»: Մենք կը կարծենք որ ընթերցողը պէտք է իմանայ եւ մենք երբեք մոռացութեան տալու իրաւունք չունինք որ Թոթովենց պարզապէս մահացած չէ տարիքի կամ հիւանդութեան մը պատճառաւ: Պէտք է, պարտաւոր ենք յիշել որ ուրիշ նշանաւոր գրչակիցներու կողքին Թոթովենց գոհ զնաց Ստալինեան զանգուածային սպանութեանց:

Այս իրողութիւնը Թոթովենցի կենսագրութեան տխուր եւ դաժան վերջաւորութեան մաս կը կազմէ եւ մենք իրաւունք չունինք, կը խորհինք, այն անտեսել եւ այն սպաւորութիւնը թողուլ որ Վահան Թոթովենց յանկարծ օրերէն մէկը որոշեց մահանալ: Մեր գրականութիւնը եւ գրական պատմութիւնը մեծ դին վճարեց այդ օրերու ահաւոր սպանութեանց եւ մենք ըստ այնմ պէտք է արժեւորենք պատմական այդ օրերու փորձառութիւնը:

2. Մասիսի էջերէն ընտրովի կը ծանօթանանք Հայաստանի քաղաքական եւ այլ ելեւէջներուն: Քաջ տեղեակ ենք որ Ս.Գ.Հ.Կ.ը ընդդիմադիր դիրքերու վրայ է:

Պատիւ իրենց: Այդ դիրքերէն ելլելով, թերթի զանազան էջերէն կը կարդանք որ «նախագահական աթոռը զբաղեցնողը Սերժ Սարգսեանն է»: Իբրեւ ընդդիմադիր կուսակցութիւն սա արդէն հասկնալի է եւ օրինաւոր տիտղոսը իրեն չտալը իրաւացի: Եթէ այս, այսպէս է, ինչպէ՞ս այն հաշտեցնել այն միւս պիտակին որ յաճախ ուրիշ յօդուածներու մէջ կը սպրդի՝ Սերժ Սարգսեանին տալով Հայաստանի նախագահ պիտակը:

Մենք կը խորհինք որ խմբագրական խումբը այս նրբութիւններուն քիչ մը աւելի ուշադիր պէտք է ըլլայ պահելու համար հետեւողականութիւնը:

3. Լրատուական տեղեկագիրներու մէջ յաճախ կը հանդիպինք լեզուական-ոճային գործածութեան մը որ մեր կարծիքով սրբագրութեան կը կարօտի:

Հարցը հետեւեալն է. կը կարդանք՝

«Գերշ. Աւետ Արք. Աւետեան իր պատգամը փոխանցեց ներկայ հասարակութեան կամ հաւատացեալներուն»: Անորոշ կը մնայ այն որ եթէ «Փոխանցեց» այդ պատգամը ո՞ւր տեղէն եւ որմէ եկաւ: Նոյնպէս, եթէ «փոխանցեց» իր պատգամը ըլլալէ կը դադրի: Եթէ բան մը կը փոխանցես քուկը չկրնար ըլլալ: Ուրեմն, կ'առաջադրեմ որ ըսենք.

«Գերշ. Աւետ Արք. Աւետեան վեհ. Հայրապետի պատգամը եւ ողջոյնը փոխանցեց ներկայ հասարակութեան: Եթէ այդ չէ իրականութիւնը պէտք է ըսենք պարզօրէն եւ առանց «փոխանցելու թէ Գերշ. Աւետ Արք. Աւետեան իր պատգամը տուաւ կամ իր սրտի խօսքը ըրաւ հանդէսի աւարտին»:

Այդքան:

Արդար ըլլալու համար պէտք է աւելցնել որ այս սխալը յաճախ կը կրկնուի եկեղեցական գրականութեան մէջ թէ Անթիլիասական եւ թէ Հայաստանեայց աղբիւրներէ կեանք:

Տէր Վրթանէս Ա. Գեղ. Գալայնեան Պատուակալ Հովիւ Ուաշինկթըն Տի Սի

ՔԱԶ ՆԱԶԱՐ ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ ՇՕ
Ամէն Կիրակի երեկոյեան ժամը 10:00-ից 12:30
Կլէմտէյի 380-րդ կայանից

massisweekly.com
Updated every Friday
email: massis2@earthlink.net

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ԲՈԿՏԵՄԲԵՐ 2010
11-րդ տարեկան Telethon «Քաջ Նազար»ի գլխաւորութեամբ:
Նուիրուած «Հայաստանի ծնողագուրկ հաշմանդամ երեխաների Սր. Ծնունդի և դպրոցաշինական ֆոնտին» 380 AMGA կայանով՝
818-239-6880, 818-606-2070, 818-246-0125
www.fourourkids99@gmail.com. **ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԶԻԱԶԱԶԵԻԸ:**

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

ՍՓԻՒՌԻ ԿԱԶՄԱԴՈՐՈՒՄԸ, ՍՓԻՒՐԸ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՅԱՅՐԵՆԻՔԸ

ՅԱՅՐԵՆԻՔ - ՍՓԻՒՐԸ ՓՈԽՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԼԱՐԴԻՒՆԱԻՏ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՆԹԱՑՑ

ՊՕՂՈՍ ԹԻՒԻԹԻՒՆՉԵԱՆ՝
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
ԴՈԿՏՈՐ

Առանց անցեալի չկայ ներկայ,
առանց ներկայի չկայ անցեալ
Սիայն ներկան է, որ է անցեալին իմաստ կը տայ:

Պատմական իրողութիւն է, որ խորհրդային Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծման հետ, նոյն ժամանակահատուածում, հայրենի երկրից հեռու գոյացաւ հայոց սփիւռքը, Արեւմտեան Հայաստանը դատարկուեց:

1915-1922 թուականներին Ատանայի կոտորածից, մեծ եղեռնից, Զմիւռնայի ջարդից մագապուրծ, փրկուող գաղթական հայերը սփռուեցին աշխարհով մէկ՝ աւելի քան 550 հազար գաղթական հայեր:

Արաբական աշխարհ:

տոտում հաշուում էր 17 հազար հայ: 1915թ. Դեկտեմբերին Ֆրանսայի "Ժան Դարկ", նաևով եւ այլ նաւերով Պորտ Սալիտ նաւահանգիստ հասցուել է 4058 Մուսալեռցի հայեր:

Յորդանան գաղութը ձեւաւորուել է եւ ստուարացել է Մեծ Եղեռնից յետոյ, երբ բազմաթիւ հայեր մասնաւորապէս Կիլիկիայից գաղթի եւ աքսորի ճանապարհին հանգրուանել եւ հաստատուել են Յորդանանում: Նրանց թիւը կազմել է շուրջ 6 հազար:

Եւրոպական երկրներ

(Զմիւռնայից) գաղթական հայերով 1942-1943-ին հայերի թիւը Արժենթինայում կազմել է 19 հազար հայ: (Վերը նշուած երկրների տուեալները, Հայ «Սփիւռք» հանրագիտարան, Երեւան, 2003թ.):

Հայոց սփիւռքի կազմաւորման պատմութիւնը, մի կողմից թրքական կառավարութեան հաշիւին շարաքականութեան հետեւանքով, աշխարհով մէկ սփռուած հայութեան ձուլման ողբերգութիւնն է, իսկ միւս կողմից հայութեան երազների երազն էր՝ ունենալ Հայաստան մը, որ ինչէր ամրակուռ, ապահով եւ ենթակայ չլինէր մէկ օրից միւսը, անհետանալու վտանգին՝ որեւէ արտաքին ներխուժումներին եւ կամ փուլ չզայ ներքին քայքայուածութեան հետեւանքներով, այլ ապրի ստեղծագործ եւ բարգաւաճի մշտական խաղաղութեան պայմաններում, զարգանայ գիտութեան լոյսով զարգացնել տնտեսութիւնն ու ազգային մշակոյթը շարունակել պատուաւոր բաժին ներդնելու մարդկային քաղաքականութեան եւ տեղ գրաւել առաջադեմ ազգերի շարքում:

Այո՛, հայութեան դարերի բոլոր երազներին շքեղագոյն իրականացումն էր խորհրդային Հայաստանը, որ ծնունդ առաւ 1920 թուականի Նոյեմբերի 29-ին:

Վերածնունդ հայրենիքը, բացի հրաշքի համագոր գուզադիպութիւն էր, Գաղթական մագապուրծ

ուած մասնակի ներգաղթները, ՀՕԿ-ի ծաւալած գործունէութիւնը մտաւորականութեան փոխադարձ կապերի ամրապնդումը, սփիւռքահայ խոստումնալից մշակոյթի գործիչների ու երիտասարդների հաստատումը Հայրենիքում:

Խորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնը իր գոյութեան առաջին իսկ օրից լրջօրէն զբաղուեց երկրում կուտակած արեւմտահայ գաղթականութեան եւ սփիւռքահայերի եւ առաւել դժուար կացութեան մէջ գտնուող մասի հայրենադարձութեան հարցերով:

1921-ի Դեկտեմբերին իրաքից Պաթում հասաւ հայ տարագիրների աւելի քան 3000 հոգուց բաղկացած հայոց կարաւանը: 1922-ի Յունուարին Պաթում ժամանեց մօտ 3000 մարդուց բաղկացած հայոց երկրորդ կարաւանը: 1921-1973-ին Սովետական Հայաստան ներգաղթողների թիւը հաշուում է մօտ 200 հազար հայ:

Երբ 1941 թ. Յունիսի 22-ին Հիթլերական Գերմանիան յարձակուեց Խորհրդային Միութեան վրայ, սփիւռքահայութիւնը անհուն սիրով եւ խորին անհանգստութեամբ մտահոգուեց հայրենիքի ճակատագրով:

Պատերազմի առաջին օրերին Աւետիք Իսահակեանը, Դերենիկ Դեմիրճեանը, Մարտիրոս Սարեանը եւ մշակոյթի ականաւոր միւս գործիչները կոչերով ու նամակներով դիմեցին սփիւռքահայութեանը, պաշտպան կանգնել վտանգի ենթարկուած հայրենիքին: Միեւնոյն ժամանակ 1941թ Յունիսին էջմի-

Լիբանանու մտորայի շրջանից Հայ գաղթական բանվորների խումբը, (standart oil co.) ամերիկյան ընկերութեանը մ: 1925թ. նախաձեռնել են հիմնել «բարեսիրական միութեան» անդամավճար, ամիսը 25լ.դ., որը օգտագործվելու է անմիջական կարիք ունեցող բանվորին: Աջից նստողը՝ միութեան ատենապետ՝ Արքաեամ Գյուրճյան

Սիրիայում, 1909թ-ի Ատանայի կոտորածներից յետոյ, զանգուռածային գաղթը վերստին տեղի է ունեցել Մեծ Եղեռնից, ինչ որ Սիրիահայութեան թիւը եղել է 142 հազար, որից 60 հազարը Հալէպի շրջակայքում:

Լիբանանում. Լիբանանը ֆրանսական իշխանութեանը ենթարկուելուց յետոյ, Եղեռնից եւ Կիլիկիայի կոտորածներից տասնեակ հազարաւոր հայեր ապաստան են գտել Լիբանանում հիմնելով մի նոր Գաղութ: 1923-1924թթ.-ին, Լիբանանում բնակուել են շուրջ 35-40 հազար հայ գաղթականներ եւ որբեր:

Լիբանանյան գաղութի կազմաւորման մասին Ժիրայր Դանիէլեանը ասում է.

«Յարգ տիրող կարծիքը այն եղել է, որ լիբանանահայ նորագոյն գաղութը կազմաւորման հետ, որպէս հետեւանք Մեծ Եղեռնից եւ Կիլիկիայից վերջին պարպումից, ծնունդ է առել նաեւ լիբանանահայ մամուլը (Ժիրայր Դանիէլեանը Բանասիրական որոնումները, Պէյրութ, 1996, էջ74)»

Իրաքում ին Տիյա գետի ափին 17 հազար հայ գաղթականների համար կանգնեցուել է 3 հազար վրան: Յետագայում նրանց մեծ մասը փոխադրուել է Պաղատա:

1920-ական թուականների սկզբին իրաքում ապաստանած գաղթականների թիւը հասել է 30 հազարի:

Եգիպտոս, հայերի հոսքը դէպի Եգիպտոս առանձնապէս ստուարանում է Հայոց ցեղասպանութեան տարիներին, այդ ժամանակ Եգիպ-

Ֆրանսա, 1920-ական թթ. Երբ մեծ եղեռնից փրկուած արեւմտահայ Գաղթականների հազարաւոր ընտանիքներ եւ որբեր հաստատուել են Ֆրանսայում: 1920-ական թթ. Սկզբին ֆրանսայում բնակուել է շուրջ 50-60 հազար հայ:

Յունաստան, 1909թ. Ատանայի Հայկական Կոտորածներից, 1915թ. Մեծ Եղեռնից եւ հայկական Զմիւռնայի ջարդերից յետոյ, Յունաստան գաղթել են 70 հազար հայ գաղթականներ: 1923թ. Յունաստանում հայ գաղթականների թիւը հասել է 120 հազարի (որից 20 հազարը որբեր):

Ռումինիա, Ռումինահայ գաղութը կրկին համալրուել է 1894-1896 թթ. Համիտեան ջարդերից, 1909թ.-ի Ատանայի կոտորածների եւ 1915-ին Մեծ Եղեռնի հետեւանքով: Հայերի վերջին խոշոր գաղթը Ռումինիա տեղի է ունեցել 1922թ-ին, երբ Քեմալական զորքերը կոտորել են Զմիւռնայի Քրիստոնեայ բնակիչներին, Ռումինիայում 1940թ հայերի թիւը կազմել է 25 հազար:

ԱՄՆ, Ատանայի կոտորածը 1909թ-ին պալքանեան պատերազմները (1912-1913թթ.) մինչեւ առաջին համաշխարհային պատերազմը, ԱՄՆ-ում բնակուել են 50 հազար հայ: 1915թ-ին Հայերի ցեղասպանութեան եւ կոտորածների հերթական գաղթական հոսքը ԱՄՆ-ում 1919-1920թթ հայերի թիւը հասել է 75 հազարի: 1924 թ ԱՄՆ-ում բնակուող հայերի թիւը հասել է աւելի քան 120 հազարի:

Արժենթինա, 1914թ բնակուել են 2000 հայ: 1920-1930-ական թթ. Կիլիկիայից եւ Իգմիրից

Հայրենադարձներու Ա. Կարավանի Մեկնումը Եգիպտոսեն Ադիսաբեդրիա, 3 Սեպտեմբեր 1947

փրկուող հայոց սփիւռքի կազմաւորման ժամանակաշրջանի հետ, այլ նաեւ հանդիսանում էր սփիւռքահայութեան ապահովութեան երաշխիքը եւ նրա գիտակցութեան աստիճանական զարգացման մղիչ ուժը հայրենիքի հասկացողութեան եւ հայրենասիրութեան արտայայտման ձեւերին եւ եղանակներին:

Հայրենադարձ սփիւռքահայ աշխատաւորները անվերապահօրէն կանգնեցին խորհրդային Հայաստանի պաշտպանութեան դիրքում, ցանկութիւն յայտնեցին ներգաղթել ազատագրուած հայրենիք:

Սովետական Հայաստանի եւ նոր ստեղծուած սփիւռքի փոխյարաբերութեան ամրապնդման սկզբնական շրջանի խնդիրների յաջող լուծման գործնական արտայայտութիւնը հանդիսացաւ 1920-ական թուականներին կազմակերպ-

ածինը յստակ ուղերձ չղեց սփիւռքահայութեանը:

Ամբողջ սփիւռքը Հայրենասիրական ոգեւորութեամբ Սովետական ժողովրդի հետ բաժանում էր 1941-1942 թուականների պատերազմական դառնութիւնները: Սփիւռքահայութիւնը անմիջապէս նախաձեռնեց հայրենիքին գործող օգնութիւն ցոյց տալու աշխատանքին:

Մեծ հայրենասէր, Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան Տեղապահ Գէորգ Չորէքճեանը 1943 թուականի Յունուարին նախաձեռնեց «Սասունցի Դաւիթ» տանկային շարասիւն ստեղծելու համար համագոյցին անհանգստութեան կազմակերպումը:

Այո, պատմական ճշմարտութիւն է, ի պատասխան հայրենիքի

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԻՐԱՆԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ ԹԵՅՐԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Առաջին անգամ «Աղա Մա-
համադ-Խան Ղաջար»-ը Թեհրան-
նը կարգեց իր մայրաքաղաքը:
Նրանից յետոյ «Ֆաթհալի Շահ»-ի
ժամանակ, այս նորոգ մայրաքա-
ղաքը մեծ յառաջդիմութիւն չու-
նեցաւ: 1806ին ունէր միայն 30,000
բնակիչ: Այս քաղաքը իր իրական
ածուցը ստացաւ «Նասրէդդին
Շահ»-ի օրօք՝ 1848ից յետոյ:

Քաղաքի հիւսիսային կողմում
է գտնուում «Արք» կոչուած դղեակը
որ Շահի պալատն էր, հին քաղա-
քամասն ունի նեղ եւ ծուռ փողոց-
ներ, բայց նոր թաղամասերում
փողոցները լայն են եւ ուղիղ տրա-
մագծի վրայ, իսկ տները աւելի
ճաշակով սարքուած:

Այսպիսով Թեհրանը համար-
ւում էր Պարսկաստանի գեղեցիկ
քաղաքներից մէկը եւ 18րդ դարի
վերջերին ունէր մօտ 150,000 բնա-
կիչ: 1975ի մարդահամարին ունե-
ցել է 4-5 միլիոն ժողովուրդ, իսկ
այժմ ըստ 1984ի իսլամ կառավա-
րութեան գրառումին՝ ունի 10
միլիոն բնակիչ: Ժողովուրդի մեծ
մասը պարսիկներ են, բայց կան
նաեւ հրեայ, թուրք, հայ, ասորի,
հնդիկ, աֆղան եւ քիչ թւով էլ
եւրոպացի եւ ճապոնացի բնակիչ-
ներ:

Թեհրանի հիւսիսային կող-
մում են գտնուում «Շէմիրանաթ»
կոչուած ծառաւէտ ու ջրառատ
գիւղերը, որոնք համարւում են
Թեհրանի բնակիչների ամառանո-
ցը:

Հայերի Թեհրանում հաստատ-
ուելը սկսուել է 18րդ դարի վեր-
ջերից՝ «Քարիմ խան Ջանդ»-ի
օրօք, որ Նոր Ջուղայից 10 տուն
հայ քարտաշներ բերել տուեց եւ
բնակեցրեց Թեհրանի «Դուլաբ»
կոչուած արուարձանի կամ գիւղի
մէջ: (Հայերի «Դուլաբ»-ում ունե-
ցած այժմեան գերեզմանատունն էլ
այն օրերից մնացած մի հայկական
կալուած է): Իսկ նախքան այդ,
«Աղա Մահամադ-Խան»-ը 1795ին
Ղարաբաղի նահանգից մօտ 5 տուն
հայ էր բերել եւ բնակեցրել Թեհ-
րանի այն օրերի «Դարվազ Ղազ-
ուլին» կոչուած արուարձանում: Ապա
1798ին, «Ֆաթհալի Շահ»-ի ժամա-
նակ, երկրի գանազան կողմերից
հայեր սկսեցին գալ եւ հիմնուել
Թեհրանի մէջ, իսկ թագաւորի
հրամանով յատկապէս Նոր Ջուղա-
յից եւ Թաւրիզից հայ արհեստա-
ւորներ եկան եւ բնակուեցին մայ-
րաքաղաքում: Այն օրերին հայերի
մեծ մասը բնակուում էր Թեհրանի
հարաւային թաղամասի «Դարուզ
Ղազուլին» կոչուած արուարձանում
որ մինչեւ այժմ էլ այդ թաղամասի
փողոցներից մէկը կոչուում է «Խիա-
բանը Արամընէ» (Հայոց պողոտայ),
որտեղ գտնուում է Ս. Գէորգ Եկեղե-
ցին, որ ըստ ոմանց, կառուցուել է
1805 թուին (200 տարուայ հնու-
թիւն) եւ մինչեւ օրս էլ համարւում
է հայերի ուխտատեղին, մանաւանդ
Ս. Գէորգի տօնին՝ երբ ուխտագնաց-
ները գիշերելով եկեղեցու բակում,
վաղ առաւօտեան մատաղ են մատու-
ցանում եւ ապաշխարում:

Թեհրանին կից «Շահ-Աբդուլ
Ազիմ» կոչուած թաղամասի մէջ է
գտնուում Ս. Բարդուղիմէոս անու-
նով մի մատուռ (200 տարուայ
հնութիւն) որի գաւթի մէջ թաղ-
ուած է վրաստանի թագաժառանգ
Աղեքսանդրը, եւ այլ մի շարք
օտարազի ականաւոր դէմքեր: Բայց
այլեւս որեւիցէ հայ այս օրերում չի

ապրում վերոյիշեալ թաղամասե-
րում:

Դեռեւս 1870ական թուական-
ներից, Թեհրանի հայ համայնքն
ունէր իր ազգային դպրոցն ու
հանրային-մշակութային կազմա-
կերպութիւնները: Նոյն թուակա-
նին է, որ հիմնուում է «Ուսումնա-
սիրաց Ընկերութիւն»-ը, նախա-
ձեռնութեամբ երեք ազգայինների՝
Աղա Միքայէլ Մարգարեանի, Յով-
սէփ Գասպարեանի եւ Կարապետ
(Շաուլ) Բաղիրզանեանի:

«Ուսումնասիրաց»-ը բաց է
անում հայկական դպրոց՝ «Հայ-
կագեան» անունով, հաջաւտ «Դար-
ուզ Ղազուլին» թաղում: Հաստատ-
ւում է տարեկան տուրք՝ այդ
ընկերութեան անդամների վրայ,
ըստ կարողութեան, եւ ուսումը
դարձնում ձրի, այսպիսով ապա-
հովուում է դպրոցի գոյութիւնը: Սա
առաջին արդիական դպրոցն էր, որ
բաց էին անում հայերը Թեհրա-
նում:

«Հայկագեան» դպրոցն իր
ձրիավարժ սաներով շարունակում
է իր լոյս սփռող գործունէութիւնը:

1890ական թուականներին, ու-
նենալով որակեալ ուսուցչական
կազմ, բաղկացած մեծ մասամբ
պարսկահայերից եւ թուրքահայե-
րից՝ Յ. Գասպարեան, Նազար Էֆէն-
դի Գորոյեան, Աբր. Աւետիսեան,
Ալ. Գորոյեան, Գէորգ Չոհրապեան
եւ Աբ. Սարգսեան, աւանդում էին
մի քանի լեզուներ եւ հաջգիտա-
կան առարկաներ, տարեկան ջրի
քննութիւններին ներկայ էին լի-
նում պետական դէմքեր եւ օտար
դեսպաններ:

1871 թուին «Նասէրէդդին
Շահ»-ը թողակ է կապում դպրոցին՝
տարեկան 200 թուման, որ այնու-
հետեւ շարունակուում է տասնամ-
եակներ:

1873-1874 թուերին, Յ. Գաս-
պարեանի ջանքերով, հիմնուում է
գրադարան, մի քանի հարիւր կտոր
գրքերով:

1871 թուին, օրինակ վերցնե-
լով «Ուսումնասիրաց» ընկերու-
թիւնից, Թեհրանում հիմնուում է
«Հայուհեաց Ընկերութիւն»-ը որ
նոյն թուին «Վանագ» գիւղում
բաց է անում օրիորդաց դպրոց,
սակայն մէկ տարուայ կեանք է
ունենում եւ որոշ դժուարութիւն-
ների պատճառով փակուում եւ ըն-
կերութիւնն էլ կազմալուծուում է:

1881 թուին, վերակազմւում է
«Հայուհեաց» ընկերութիւնը, եւ
Թեհրանում բաց է անում օրիորդաց
առաջին դպրոցը ուր դասաւան-
դում էին Ս. Մ. Փափագեանի աղջիկ-
ները: Երկու տարի յետոյ, այս
դպրոցը եւս փակուում է՝ վարժուհի
չունենալու պատճառով, որովհետեւ
այդ մարդիկ չէին կարող պաշտօնա-
վարել օրիորդաց դպրոցում:

1880ից մինչեւ 1890ական թուա-
կանները, հայ գաղութը տարած-
ւում է նաեւ Թեհրանի «Դարուզ
Դուլաթ»-ի թաղում, արդէն 90ական
թուականներին խորհում են այդ
թաղում եւս եկեղեցի ունենալ:

1900 թուին չնայած հանգա-
նակութեան, չի յաջողում բաւա-
կանաչափ դրամ ունենալ՝ եկեղեցի
կառուցելու համար, ուստի եւ այդ
թաղի գաղութը, որոշում է եկեղե-
ցու համար գնուած հողի վրայ
դպրոց հիմնել:

1903 թուին, թերաւարտ շէն-
քում բացւում է դպրոց, որ համար-
ւում է «Դարուզ Ղազուլին»-ի դպրո-

«ՅԵԹԱՆՈՍԱԿԱՆ ՏԱԳԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ»

Ս. Էջմիածնի Աւագ Սեդանի ներքեւում գտնուող հեթանոսական կրակարան

ՀԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈՐԵԱՆ

Երբ մենք 301 թուականին
ընդունում ենք Քրիստոնէութիւնը
որպէս պաշտօնական կրօն, ըստ
աւանդութեան կործանում ենք
բոլոր գոյութիւն ունեցած
մեհեանները եւ տեղը կառուցում
ենք հայկական եկեղեցիներ եւ
վանքեր, ամէնալաւ օրինակն է
Սուրբ Էջմիածնի մայր տաճարի
աւագ Սեդանի տակ գտնուող
հեթանոսական կրակարանը:
Յանկալի է երբ գնում ենք
Հայաստան եւ այցելում էջմիածնի
Մայր տաճարը, ստանալով յատուկ
թոյլտուութիւն այցելել այդ
հնութիւնը: Ի հարկէ սա միակ
կրակարանը չէ բայց ամէնից լաւ է
պահպանուած: Այստեղ պիտի յիշել
որ մենք քանդել ենք բոլոր
հեթանոսական տաճարները, ուրեմն

ցի մասնաճիւղ, եւ վերջինիս ու-
սուցիչներն ստիպուած էին ահա-
զին ճամբայ կտրելով, գալ պարա-
պել նաեւ «Դարուզ Դուլաթ»-ի
դպրոցում:

Յետագայում, Ս. Մարիամ
Աստուածածին եկեղեցին կառուց-
ւում է այժմեան «Ղաւամ-Սալթա-
նէ» պողոտայում, հանրածանօթ բա-
րերար եւ Իրանահայ վաճառական
Ռոման Խայեանի նիւթական օժան-
դակութեամբ՝ իր մօր յիշատակին:

Իսկ 1954ին Մարգար Սարգս-
եանի նուիրատուութեամբ ի յիշա-
տակ իր վաղամեռիկ դստեր՝ Մար-
իամի, Թեհրանում կառուցուեց
«Մարիամեան» օրիորդաց Միջ-
նակարգ դպրոցը:

Գուրգէն եւ Վազգէն Սարգս-
եանների նուիրատուութեամբ, «Քա-
րիմ-Խան Ջանդ» պողոտայում կա-
ռուցուեց Թեհրանի Ս. Սարգիս հո-
յակապ եկեղեցին, ի յիշատակ իրենց

չունենք որեւիցէ կենդանի նմուշ
նախաքրիստոնէական կրօնական
կառուցներ, բայց կարելի է գալ
հետեւեալ եզրակացութեան, քանի
որ բնական օրէնք է որ որեւիցէ
ճարտարապետական ոճ մի անգամից
մէջտեղ չի գալիս, այլ ժամանակ է
պէտք որ կամաց կամաց աճի եւ
յղկուի:

Ուրեմն մենք կարող ենք
յանգել հետեւեալ եզրակացութեան,
որ բացի յունական եւ հռոմէական
ճարտարապետական ազդեցութե-
ւանից մեր նախա-քրիստոնէական
կառուցները շատ տարբեր չեն եղել
մեր այսօրուայ եկեղեցիների
ճարտարապետական ոճից, յատկա-
պէս որ նկատի ունենանք այն
հանգամանքը որ մեր ներկայիս
եկեղեցիների ճարտարապետական
ոճը դարերի ընթացքում շատ մեծ
փոփոխութիւն չի կրել:

հանգուցեալ հօր, եւ եկեղեցուն կից
կառուցուեց Առաջնորդարանի շէն-
քը՝ ի յիշատակ իրենց հանգուցեալ
մօր Խանում Սարգսեանի:

Թեհրանի մերձակայքում
գտնուող 4 հայաբնակ գիւղերի մէջ
գլխաւորը «Վանագ»-ն է, որ գտնուում
է Թեհրանի հիւսիսային մասում եւ
ունի Ս. Մինաս եկեղեցին եւ մի
դպրոց:

Մնացած երեք գիւղերն էլ
կոչուում են «Խորդուս», «Դարուս»
եւ «Բումէյլին», որ ամէն մէկի մէջ
ապրում են միայն մի քանի հայ
ընտանիքներ:

1896ին, «Նասրէդդին Շահ»-ի
սպանուելուց յետոյ, գահ բարձրացաւ
«Մոզաֆերդդին Շահ»-ը: Այս
թագաւորը գլխաւոր մարդ էր եւ
սրա օրօք հայերն էլ պարսիկների
պէս ունէին հանգիստ կեանք ու
անդորրութիւն՝ առանց որեւցէ
խտրութեան:

ՀԱՅ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԷՋԵՐՈՎ ՈՐՏԵՂ Ե ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԳԵՐԵՉՄԱՆԸ

ՅՈՒՎԻԿ ՉԱՐԻՉԵԱՆ

1848 թ. Աբովյանը դուրս եկավ իր տնից ու այլևս չվերադարձավ: Աբովյան քան մեկ ու կէս դար է անցել, բայց մինչ օրս էլ մեծ գրողի ու լուսավորչի անյայտ բացակայության առեղծոածային պատմությունը հանգիստ չի տալիս հետազոտողներին: Այս ընթացքում շրջանառու են բազմազան վարկածներ ու կարծիքներ, քննություն են դրուել հաւանական ու անհաւանական տեսակետներ, հրապարակուել են ծաւալուն աշխատություններ: Սակայն, այդ ամենով հանդերձ, գաղտնիքը շարունակում է մնալ գաղտնիք, իսկ իւրաքանչիւր նոր մօտեցում էլ աւելի է խճճում առանց այդ էլ կնճռոտ պատմությունը:

Անհետացման հաւանական պատճառների ու ենթադրությունների ցանկն ի սկզբանէ ընդարձած էր: Դրան նպաստել էին երկու կարեւոր հանգամանք: Մի կողմից դէպքի առթիւ ոստիկանությունների արդիւնքներն էին, որոնց կցկտուր լինելը արդէն իսկ գանազան կասկածներ էր չարուցում, միւս կողմից ամենատարբեր ասեկոսների առիթ էին տալիս ոմանց հետ Աբովյանի անձնական ու ծառայողական բարդ յարաբերությունները, որոնք գրողի անհետացումից յետոյ ներկայանում էին միանգամայն այլ երանգներով ու ենթատեքստով:

Երեւանում լուրեր էին տարածուում այն մասին, թէ գրողը խեղդուել է Ջանգու գետում, եւ գետի ափին գտել են նրա ոտնամանը: Ուրիշները պնդում էին, թէ պատահա մեղաւորներ կարող են լինել էջմիածնի կղերականները, որոնք հալածում էին Աբովյանին այն բանի համար, որ վերջինս հերքել էր Արարատի գագաթին Նոյան տապանի գոյությունը փաստը: Ոմանք էլ հակուած էին մտածելու, թէ Աբովյանը կարող էր սպանուել մի քանի թուրքերի ձեռքով, որոնք իբր ժամանակին պարտք էին վերցրել գրողից եւ որոշել էին չվերադարձնել գումարը:

Աւելի ուշ շրջանառությունները դրուեց նաեւ ինքնասպանության թէպէ, ինչը եւս որեւէ կերպ չէր հիմնավորուած: Ասենք, որոշ կենսագիրներ ու պատմաբաններ էլ աւելի հեռուն գնացին: Մի դէպքում Աբովյանը յայտնուում էր կողկասի լեռնականների առաջնորդ Շամիրի մօտ, մէկ այլ տարբերակում նա մեկնել էր գինուորագրուելու Եւրոպական լեղափոխությունները, իսկ յետոյ եղան նաեւ պնդումներ, թէ «վէրք Հայաստանի»ի հեղինակը հասել է մինչեւ... Բրազիլիա: Սակայն պէտք է ասել, որ այս շարքում առաւել հետաքրքրական էին շշուկներն այն մասին, թէ Աբովյանին «սեւ կառէթով» տարել են Սիբիր: Կարող էր այս վարկածն իրական լինել: Կա՞ն այնպիսի փաստեր, որոնք թույլ են տալիս փոքր-ինչ այլ կերպ գնահատել ու դիտարկել Աբովյանին աքսորելու հնարաւորությունը:

Այս առումով Հայաստանի ազգային արխիւի թղթապանակներում պահպանուած մի վաւերագիր (ՀԱԱ, Ֆ. 122, ց. 1, գ. 236, էջ 74-76) բաւականին ուշագրաւ եւ անպատեւելի տեղեկութիւններ է պարունակում՝ իր հաւաստիութեամբ

ստիպելով առանձնակի վերաբերմունք դրսեւորել այնտեղ շարադրուածի հանդէպ: Խօսքը 1926 թուի գարնանը Մայր Աթոռի միաբան Ռուբէն Ծ. Վարդ. Մանասանի կողմից Հայաստանի Լուսժողովում Ասքանազ Մուսեանին յղուած նամակի մասին է: Ձեր ուշադրութեանն ենք ներկայացնում այդ նամակն ամբողջութեամբ:

«Հայաստանի Խ. Ա. Հանրապետութեան Լուսժողովում մեծարգոյ Ա. Մուսեանին

Անցեալ 1925 թուին իմ Հեռու Արեւելիում նախապիտոյութեան միջոցիւ, Խարքիում տեղական հայ գաղութի անդամներին Սարգիս Գրգիւսեանը պատմեց, որ իր մօտ է եղել Խաչատուր Արովյանի գերեզմանի մկարը, որը պահելիս է եղել մեծ գուրգուրանքով, սակայն այդ մկարը այրուել է 1917 թուին իր տանը պատահած հրդեհի ժամանակ, իր գրադարանի եւ մի շարք մկարների հետ:

Պատմեց, թէ ինչպէս է այդ մկարը բնկել իր ձեռքը: Սարգիս Գրգիւսեանի՝ դեռ Վլադիմիր Կուրյուկովի հետ ժամանակ գալիս է իր մօտ մի անձնագր մարդ եւ յայտնում, թէ իմիւր Կուրյուկովի խմբից է, Սախալին արտոնուած, անուր Մերուց, որ գիտէ լուսնկարի: Երբ դեռ իմիւր Սախալինում է լինում, գալիս է Սախալին Խարաբովսկի քաղաքի Մարգարիտովի Էփուկիցիան 1906-07 թուին եւ այդ խմբի հետ իմիւր էլ գնում է Օխոտսկ որպէս լուսանկարիչ, որտեղ եւ լուսանկարում է մի շարք տեսարաններ:

Օխոտսկում արտոնուած ծերունի ուսուցիչի հետ խոսակցելով այդ լուսանկարչի հայ լինելը, ցոյց է տալիս մի գերեզման ասելով. «Ահա այստեղ է թաղուած հայ Խաչատուր Արովյանը, որ արտոնուած էր այստեղ»:

Լուսանկարիչը մկարում է այդ գերեզմանը, որը Սարգիս Գրգիւսեանի պատմելով մերկայացնում է մի չարդախ (չորս սիւն տնկած, վրան ծածկած տախտակով), որի տակ կար մի գերեզման:

Լուսանկարիչ Մերուցը Օխոտսկից վերադառնալիս Էփուկիցիայի գլխաւոր Մարգարիտովի երաշխաւորութեամբ ազատում է Սախալինից եւ ժամանակաւորապէս ապրում Խարաբովսկում, որտեղ եւ գրադուելիս է եղել լուսանկարչութեամբ: Սակայն ցարական կառավարութիւնը նորից հետ պակտում է նրան բանտարկելու, որի պատճառով փախչում է Խարաբովսկից եւ գալիս է Վլադիմիր Կուրյուկովի մօտ, որտեղից էլ մի քանիսի օգնութեամբ փախչում է Ֆուգում եւ Սիմգապուր:

Վլադիմիր Կուրյուկովից հետեւալիս մի շարք իր լուսանկարներից նուիրում է Սարգիս Գրգիւսեանին, որոնց հետ եւ յանձնում է ի պահ Խաչատուր Արովյանի գերեզմանի մկարը:

Ի մկատի ունենալով մի հանգամանք, որ Կուրյուկովի արշաւախմբի անդամներից ամենակրթուածը եւ իմտելիզներն անհատներին մէկն է եղել վերոյիշեալ լուսանկարիչ Մերուցը, որ անշուշտ ֆինադատական աչքով եւ լրջութեամբ է վերաբերուել այս խնդրին եւ լուսանկարելով մեր մեծ հայրենասէրի գերեզմանի մկարը, որ անյայտութեան մէջ է եղել մինչեւ այսօր, ցանկացել է հրապարակ բերել նրա ուր լինելը, սակայն իր

դուրսիւր կասկածելի լինելով չի կարողացել իր մտադրութիւնը իրագործել եւ վախճանալով, թէ կարող է իր փախուստի ժամանակ մկարը կորցնել, յանձնել է ի պահ Սարգիս Գրգիւսեանին, որ պահելիս է եղել ամենայն խնամքով:

Սարգիս Գրգիւսեանը որպէս խելացի եւ լուրջ մարդ միշտ հետաքրքրուել է հասարակական եւ հայկական կեանքով եւ պարբերական մամուլի միջոցով մօտիկ ծանօթ է հայկական կեանքի անցողարձի հետ, ցաւելով է պատմում, որ իրեն մեծ վիշտ է պատճառել ոչ այնքան իր միութեան խոշոր վնասը, որքան Խաչատուր Արովյանի գերեզմանի մկարի կրակի մարակ դառնալը:

Այս մասին յայտնելով ձեզ, յարգելի կոմիսար, ցանկալի է խորհրդային Միութեան հաստատութիւնների միջոցով ստուգել Խաչատուր Արովյանի անյայտանալու տարբերուի արխիւներին:

Իմ նախապիտոյութեան միջոցիւ Սիբիրում հանդիպեցի շատ ու շատ հայ արտականների, որոնց հետ խօսելուց երեւաց, որ արտականների գլխաւոր ուղիւ է եղել Պետերբուրգ-Իրկուտսկ-Ձիտա-Խարաբովսկ-Նիկոլաեւսկ-Սախալին-Օխոտսկ. ահա այս փառքի արխիւներից էլ պիտի ստուգել Խաչատուր Արովյանի արտոնութիւնը:

Ընդունել իմ յարգանքներիս հաւաստիքը՝

Ռուբէն Ծ. Վարդապետ Մանասեան

Թիւ 17

15 Մարտի 1926 թ. էջմիածին»:

Ռուբէն Վարդապետի այս գրությունից բացի կան այլ վկայություններ եւս, որոնք գալիս են ամրապնդելու Աբովյանի սիրբերեան կեանքի վարկածը: Այսպէս, օրինակ, 19րդ դարի վերջին Հեռուոր Արեւելքում ճանապարհորդ

դող գիտնականները աշխարհից կտրուած, մոռացուած մի գիւղականում հանդիպում են երեխաների, որոնք ազատ խօսում էին գերմաներէն: Երբ գիտնականները գարմանքով հարցնում են, թէ ո՞վ է նրանց սովորեցել այդ լեզուն, տեղացիները պատասխանում են, որ իրենց ուսուցիչն է եղել ազգութեամբ հայ Խաչատուր Աբովյանը:

Ռուս յայտնի գրող եւ հրապարակախօս Ն. Չեռնիշեւսկին Աստրախանում եղած ժամանակ տեղաբնակ հայերին պատմել է, որ իր Աքսորի տարիներին Սիբիրում հանդիպել է խ. Աբովյանին: «Ես Աբովյանի հետ էի», այսինքն է նա: Ժամանակին այս փաստը հաստատել է նաեւ էջմիածնի ճեմարանի ուսուցիչ Ստեփան Կանայանցը, ով Գերմանիայում իր ուսումնառությունից հետո Խաչատուրի հայերից ստացել է դէպքը հաստատող նամակ:

Գալով վերը ներկայացուած փաստաթղթի յետագայ ճակատագրին՝ կարող ենք ընդամենը յաւելել, որ արխիւային մատենաներում մեզ յաջողուեց գտնել եւս մի կարծրութիւն, որտեղ ասուած էր.

«Գիտութեան եւ արուեստի ինստիտուտին, կից ուղարկուած է Ռուբէն Ծ. Վարդապետ Մանասեանի նամակի պատճէնը, Լ. ժողովում Ա. Մուսեանի մակագրութեամբ:

Աւագ գործաւար՝ Մ. Յակոբջանեան

2984 27.03.26թ.»

Յայտնի է, որ աւելի ուշ Ռուբէն Վարդապետը նոյն խնդրանքով դիմել է նաեւ Վենետիկի Միսիթարեան միաբանությունից հայերին: Այլ տեղեկութիւններ դրանց ընթացքի մասին չկան: Պէտք է կարծել, որ այն օրերին այնքան էլ հետը չէր կազմակերպել որոնումներ Հեռուոր Արեւելքում, մի բան, ինչն այսօր, կարծում ենք անհամեմատ աւելի հեշտ իրագործելի է:

ԱԳՐԵՍՈՐՆ ԱԴՐԲԵՉԱՆՆ Ե

Շարունակուած էջ 5-էն

ինչը նոյնպէս հետաքրքիր է տարածաշրջանային զարգացումների տեսանկիւնից:

-Դառնանք կրկին մեր »դարդին«: Քիչ առաջ Դուք ասացիք, որ Հայաստանը պէտք է պայմաններ դնէր Ռուսաստանի առջեւ: Ի՞նչ էք կարծում, եթէ դներ, Ռուսաստանը կըր համաձայնէ՞ր:

-Այո, կը համաձայնէր: Երկու պատճառով. նախ որ Հայաստանը, որպէս տարածաշրջանում Ռուսաստանի միակ դաշնակից, եւ Գիւմրին, որպէս տարածաշրջանում միակ Ռուսական ռազմաբազա (չիշենք, որ Ռուսաստանը վճարում է Գաբալայի ռազմիկացիներին կաշառք, Սեւաստոպոլի ֆլոտի համար նոյնպէս), այստեղ եւս Ռուսաստանը պէտք է պատրաստ լինէր վճարելու իր ռազմակայանի ծախսերի դիմաց, եթէ, իհարկէ, Հայաստանը պահանջէր:

Երկրորդ պատճառն էլ այն է, որ եթէ Հայաստանը չի պահանջում հաւասար պայմաններ, Ռուսաստանը, հաստատապէս, երբեք

չի յարգի Հայաստանին: Ռուսաստանը, ինչպէս բոլոր միւս երկրները, յարգում է ուժը, եթէ ոչ աւելին:

-Գիտե՞ք, պարոն Կիրակոսեան, ինչն է հետաքրքիր. Հայաստանը 49 տարով նախընտրել է Ռուսական վեկտորը, Դուք դրա դէմ չէք բողոքում, բայց ռազմաբազաների գնի դէմ »բողոքում« էք:

-Թող տուէք բացատրեմ՝ ինչու. ինքնին հասկանալի է, որ Հայաստանը պէտք է ունենայ համագործակցութիւն Ռուսաստանի հետ: Բայց Հայաստանը նաեւ բաւանսի կարիք ունի եւ պէտք է համագործակցութեան կապեր ունենայ նաեւ Արեւմուտքի հետ: Ասածս չի նշանակում, թէ «հանենք» այստեղից Ռուսաստանն ու իր ռազմաբազաները, եւ այստեղ բերենք Արեւմուտքը, ՆԱՏՕ-ն կամ ամերիկացիներին: Ողջ խնդիրն այն է, որ Հայաստանը պէտք է լինի ինքնաբաւ եւ չպէտք է լինի որեւէ երկրից կախուածութեան մէջ: Սա է իմ մտահոգութիւնը:

Ջրոյցը՝ ԿԱՐՄԷՆ ԴԱԻԹԵԱՆԻ

ՕԾՈՒՄԸ ՍՐԲՈՑ ԴԵՒՈՆԴԵԱՆՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍՏ ՏԱՃԱՐԻ

Շաբաթ և կուած էջ 1-էն

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՍՏ Ս. ՂԵՒՈՆԴ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի, Սեպտեմբեր 12ին, կէսօրէ առաջ ժամը 10:30ին, Պըրպէնքի նորած Սրբոց Ղեւոնդեանց առաջնորդանիստ Մայր եկեղեցիին մէջ իր անդրանիկ պատարագը մատոյ Ամենայն Հայոց Հայրապետ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը, աւընթերակալութեամբ Հայաստանի Գեղարքունիքի շրջանի առաջնորդ Գերշ. Մարկոս Եպս. Յովհաննիսեանի եւ Եփրատի Հայոց առաջնորդ Գերշ. Աշոտ Եպս. Մնա-

Տէրտէրեան, իօսք առնելով ողջունեց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի օրհնաբեր այցելութիւնը եւ մէկ առ մէկ ներկայացուց հիւր հոգեւորականները ու ներկայ անձնաւորութիւնները: Այնուհետեւ շնորհակալութիւն յայտնեց Գերշ. Վաչէ Արք.ին որ տեսիլքն ու նախաձեռնութիւնը ունեցած էր այս եկեղեցիի շինութեան գործին: Ապա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Բ. իր քարոզին մէջ առանձնապէս անդրադարձաւ իրաչփերացի տօնին հետ առնչուող Ս. Խաչի փրկարար զօրութեան, բոլոր ժողովուրդներու յատկապէս հայ ազգի համար եղած է յոյսի ապաւէն: Կոչ ուղղեց հա-

ցականեանի: Հոգեպարար երգեցողութիւնը կատարեց առաջնորդարանի Խաչատուրեան երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Բարշ. Ստեփան Սրկ. Կէօզըմեանի, Կոմիտաս քառաձայն երգեցողութեամբ:

Ս. Պատարագին հիւրերու շարքին էին Ուաշինկթընի Հայաստանի դեսպան Թաթուլ Մարգարեան, Լոս Անճելըս Հայաստանի Հանրապետութեան աւագ հիւպատոս Գրիգոր Յովհաննիսեան, Հ.Բ.Լ.Մ.ի Կեդր. Վարչութեան նախագահ Պերճ Սեդրակեան, հայկական աւանդական երեք կուսակցութեանց՝ Ս.Դ.Հ.Կ.ի, Ռ.Ա.Կ.ի եւ Հ.Յ.Բ.ի ներկայացուցիչները, նախկին առաջնորդ Գերշ. Վաչէ Արք. Յովսէփեանը, ինչպէս նաեւ իրաքի, Գանատայի, Դամասկոսի, ԱՄՆ-ի Արեւելեան թեմի, Հայաստանի Կոտայքի թեմի առաջնորդ սրբազաններն ու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ միաբանութեան ներկայացուցիչ գոյգ արքեպիսկոպոսներ, նմանապէս եպիսկոպոսական եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ Ուիլիամ Եպս. Ուիլյամ: Վեհափառ Հայրապետի շքախումբի այլ անդամներ, տարբեր քաղաքներու թեմական ներկայացուցիչներ, աւելի քան երկու տասնեակ քահանայ հայրեր, բարերարներ, մամուլի եւ կազմակերպութեան ներկայացուցիչներ:

Շովածաւալ բազմութիւն մը հաւաքուած էր թէ եկեղեցիէն ներս, թէ դուրսը՝ Թրբանճեան բլրան եւ թէ յարակից Գալաճեան սրահ, որոնք լայնածաւալ հեռուստապատուներով, կը հետեւէին արարողութեան:

Պատարագը պահ մը ընդմիջուեցաւ եւ վեհափառ խորանէն դաս իջնելով օրհնեց շարք մը մանուկներ՝ որոնք որպէս կրտսեր կնքահայրեր, օժանդակած էին այս եկեղեցւոյ շինութեան եւ ստացան փոքր լանջախաչեր իբրեւ նուէր: Այնուհետեւ Արեւմտեան թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք.

ւատքով ամուր մնայ եւ շարունակել ձեր նուիրաբերումը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին եւ Հայաստանին, նաեւ շնորհակալութիւն յայտնեց եկեղեցին կառուցողներու եւ բարերարներուն, որոնց շարունակական ճիգերուն շնորհիւ իրականութիւն դարձաւ առաջնորդարանից մայր եկեղեցւոյ ներկայ կառուցը:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԿԱԼԱ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ

Ողջունելու համար Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Հայրապետի հայրապետական չորրորդ այցելութիւնը եւ տօնախմբելու համար Արեւմտեան թեմի նորակառուց Սրբոց Ղեւոնդեանց Տաճարի Օծման Արարողութիւնը, Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի եւ համանուն թեմի թեմական Խորհուրդի նախաձեռնութեամբ՝ «միաձայնաբար կ'առուցեցինք միասնաբար պիտի տօնախմբենք» ընդհանուր լօզունգի ներքեւ կազմակերպած էին պաշտօնական կալա-ճաշկերոյթ մը, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, Սեպտեմբեր 12, 2010, կ.վ. ժամը 5:00-ին, Universal Hilton Պանդոկին մէջ, Studio City:

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը շրջապատող՝ Կալային իրենց մասնակցութիւնը բերող աւելի քան ինը հարիւր հոգի հաշուող հայորդիներու՝ բարերար, նուիրատու, բարեսիրական կազմակերպութիւններ, ազգային կառույցներու եւ մամուլի ներկայացուցիչներու շարքին իրենց պաշտօնական ներկայութեամբ ու շարքութիւն կը գրաւէին Ղպտի Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոս եւ հայ Կաթողիկէ Համայնքի Առաջնորդ Սրբազան Հայրերը, Հայր Առաջնորդ սրբազան հայրերը, նաեւ, Միացեալ Նահանգներու Հայաստանի Դեսպան Վսեմաշուք Թաթուլ

Աթոռեանը, Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Նախագահ Պերճ Սեդրակեանը, Լոս Անճելըսի Քաղաքապետ, Վսեմաշուք՝ Անթոնիօ Վիյարէկոսա եւ ուրիշներ:

Տեղի ունեցող ներկայ տօնական հանդիսաւոր Կալա-ճաշկերոյթին, ԱՄՆ-ի եւ Հայաստանի Հան-

Կատարուեցան նուէրներու տուչութիւն, գնահատագիրներու փոխանակում, Հայրապետական շքանշաններու զետեղում լամբակներուն վրայ այն ազգայիններուն, որոնք բարոյապէս եւ նիւթապէս գորավիզ կանգնեցան Արեւմտեան թեմի նորակառուց Սրբոց Ղեւոնդեանց Տա-

րապետութեան Քայլերգներու՝ Ալեւուշ Եղիազարի - ընկերակցութեամբ Գեղամ Աշճեանի- կատարողութենէն, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմէ սեղաններու օրհնութենէն, ճաշկերոյթի Յանձնախումբի Ատենապետուհի Սիւթիա Տիգրանեան-Նուրեանի Բարի Գալուստի խօսքն եւ Վեհափառ Հայրապետի Այցելութեան Յանձնախումբի Ատենապետ եւ հանդիսավար Յովսէփ Կանիմեանի բացման խօսքն ետք, ողջոյնի Խօսքով հանդէս եկան Քաղաքապետ Անթոնիօ Վիյարէկոսա, Ղպտի Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոս Գերշ. Սրապիոն Թաթուլ Աթոռեան, Ա.Մ.Ն.-ի Արեւելեան թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեան, Հ.Բ.Լ.Մ.-ի նախագահ Պրն. Պերճ Սեդրակեան եւ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան:

Ողջոյնի Խօսքով ելոյթ ունեցողները, բոլորն ալ, գնահատեցին եւ շնորհաւորեցին նորակառուց Տաճարի յաղթական աւարտը: Մեծապէս դրուատեցին անոր կառուցման մէջ իրենց բարոյական, գործնական, աշխատանքային եւ մեծ կամ փոքր նիւթական ներդրում կատարողները:

ճարի կառուցման հսկայական աշխատանքին մէջ:

Հայրապետական Պատգամով եւ Օրհնութեամբ հանդէս եկաւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Հայրապետը, որ Չերմօրէն շնորհաւորեց Արեւմտեան թեմի նորակառուց Սրբոց Ղեւոնդեանց Տաճարը, իր օրհնութիւնը տուաւ բոլոր անոնց, շինարար, երկրաչափ, յանձնախումբերու անդամներ, ծրագրողներ, բարերարներ, մէկ խօսքով բոլոր անոնց, որոնք իրականութիւն դարձուցին նորակառուց տաճարը: Վեհափառ Հայրապետը կարգ մը շահեկան մանրամասնութիւններ տուաւ էջմիածնէն ներս տարուած կառուցողական, բարեսիրական եւ հոգեւոր սերունդներու պատրաստութեան աւընթեր կատարուած եւ դեռեւս շարունակուող աշխատանքներու մասին: Վեհափառ Հայրը ի միջ այլոց անդրադարձաւ Սրբ. Էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միջեւ խմորուող հաշտարար նախաձեռնութիւններու ընձեռման մասին:

Բացառիկ յաջողութիւն արձանագրած մեծապէս գնահատելի ճաշկերոյթ-Կալան Հայրապետական օրհնութեամբ հասաւ իր աւարտին:

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱԿ ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ԸՈԳԻ ԸԱՍԱՐ)
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՍԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA
ԸՆՈՒՉԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծախառնակներու եւ մանուկներու Քայլափոխարկի բուժում:
Գլխացու, վզի, մէջքի, յօդային եւ մկանային ջատեր:
Ինքնաշարժի վթարի հետեւեղծով պատուհած վնասուածքներու բուժում:
Չեր առողջօրիւնը մեր մտահոգօրիւնն է

ՍԽՏՈՐ

Դեղատոմսեր յօդերի հիւանդու թեան դէպքում

- Վերցնել սխտորի 3-5 խոշոր պճեղ, կէս գլուխ սոխ, լաւ մանրացնել եւ խառնել: Զանգուածը լցնել էմալպատ տարայի մէջ, աւելացնել ալոէի մէկ տերեւ (ալոէն պէտք է լինի երեք տարեկանից ոչ պակաս), մի կտոր մեղրամոմ (լուցկու տուփի մեծութեան) եւ մի ճաշի գդալ հալած իւղ (հալած կարագ): Խառնուրդը մարմանը կրակի վրայ եռացնել, ապա լաւ խառնել (եթէ գնդիկներ լինեն, դրանք լաւ տրորել): Սառեցնել մինչեւ սենեակային ջերմաստիճան, ապա կոմպրեսի ձեւով դնել ցաւոյ մասին, տաք փաթաթել եւ թողնել ամբողջ գիշեր:

- 3 գլուխ սխտորը մաքրել, դարձնել շիլայանման գանգուած, քամել վեց կիտրոնի հիւթը, աւելացնել մի թէյի գդալ թարմ ծովաբողկին եւ այս ամէնը լաւ խառնել իրար: Ստացուած

գանգուածը երեք շաբաթ պահել մութ տեղում՝ ամէն օր խառնելով: Երեք շաբաթ յետոյ թանգիֆով քամել, ընդունել օրը երկու անգամ (առաւօտեան եւ երեկոյեան)՝ մէկ թէյի գդալ գանգուածը լուծելով կէս թէյի բաժակ ջրում: Բուժման կուրսը՝ մինչեւ դեղամիջոցը վերջանայ:

- Թարմ սերուցքային կարագը հալեցնել առանց աղի, աւելացնել 2 պճեղ սխտորի թարմ քամած հիւթ, լաւ խառնել: Դնել կրակին եւ եռացնել, ապա նորից լաւ խառնել եւ քամել: Զանգուածը մերսել ցաւոյ մասերի վրայ՝ մինչեւ լրիւ ներծծուի:

- 5 խոշոր գլուխ սխտորը մանրացնել, աւելացնել կէս լիտր օդի: Թողնել մութ, տաք տեղում երկու շաբաթ: Միջոցն ընդունել օրը երեք անգամ, ուտելուց առաջ, մէկ թէյի գդալի չափով: Խորհուրդ է տրուում խմելուց առաջ դեղամիջոցը լուծել 1/4 բաժակ եռացրած սառեցրած ջրում: Բուժման կուր-

սը՝ մինչեւ պատրաստած դեղամիջոցը վերջանայ:

Շաքարախտի դէմ:

Սխտորն, առհասարակ, յաճախ է օգտագործուում դեղագործութեան մէջ: Առաջին եւ երկրորդ կարգի շաքարախտի դէպքում շատ օգտակար են սխտորի հիմքով պատրաստուած դեղերը եւ միջոցները: Ճապոնիայի՝ Սուգուկիի բժշկական համալսարանի գիտնականները լաբորատոր փորձաքննութիւններ են կատարել մկների արեան օգնութեամբ՝ նրանց տալով հաբերի տեսքով յայտնագործած սխտորի հիմքով պրեպարատը: Բժիշկների համոզմամբ՝ սխտորի հակաբորբոքային յատկութիւնների շնորհիւ հնարաւոր է դարձել էնդոկրին համակարգի կայունացումը եւ ինսուլինի հորմոնալ մակարդակի վերահսկողութիւնը:

Սխտորի մէջ առկայ վանդիոմի եւ ալլաքսինի քիմիական միացութիւնն, ըստ գիտնականների, շաքարախտի դէմ շատ ուժեղ միջոց են, որոնք նաեւ կանխարգելում են այդ հիւանդութեան ի յայտ գալը: Յետազոյում գիտնականները սխտորի միջի այդ միացութիւնը ներարկել են կրծող կենդանիներին: Այդ միացութեամբ պատրաստուած պրեպարատը՝ հաբերի տեսքով լաւագոյն արդիւնքներն է արձանագրել: Դեղագործները պատրաստուում են այդ դեղամիջոցը փորձարկել նաեւ մարդկանց շրջանում: Թերապեւտների խօսքով՝ ի տարբերութիւն շաքարախտի ընդունուած բուժմանը՝ ինսուլինի ամէնօրեայ ներարկումների միջոցով, բազմաթիւ վնասներ են հասցնում օրգանիզմին, իսկ սխտորով այս նոր դեղամիջոցն անվնաս է եւ նպաստում է իմունային համակարգի, դիմ ադրոդակնութեան ամրապնդմանը եւ շաքարախտով հիւանդների մօտ՝ ինսուլինի վերարտադրման կարգաւորմանը:

«ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱՍՈՒՏԸ

Շարունակուած էջ 8-էն
հերկենք մեր մատղաշ սերունդին միտքն ու հոգին: Յանենք այդտեղ առատ բուռով հայոց լեզուն եւ հանճարը: Երկնքնք՝ մինչեւ նկարենք իւրաքանչիւրին մէջ նոր Մեքսիկոյի, որ պատրաստ ըլլան դիմագրաւելու կեանքի բերած դժուարութիւնները եւ գտնեն անոնց

լուծումը մեծ Հացեկացիին կորովի հոգիին օրինակով»: Տնօրէնին սրտառու է խօսքերով լիցքաւորուած եւ ոգեւորուած՝ աշակերտները եւ ուսուցչական կազմը ուղղուեցան իրենց դասարանները «Հերկելու իրենց միտքն ու հոգին եւ ցանկելու առատ բուռով Հայոց լեզուն»: Թղթակցութիւնը վարժարանէն

ՏՈՒՆԴԱՐՁ

Շարունակուած էջ 6-էն

- Իսկ հիմա ո՞ւր է այդ կինը, բանտում... հարցնում եմ ես:

- Ոչ, ի՞նչ էք ասում, նա արտասահման է փախել եւ ոչ ոք չգիտի թէ ուր: Նա տարիներ շարունակ դրամ է կուտակել արտասահման տեղափոխուելու համար:

- Է, ինչո՞ւ պատկան մարմինները իւրաքանչիւր տարեվերջ չեն ստուգում նրա վճարումների հաստիքութիւնը:

- Գիտէք ինչ, պարոն Անասեան: Մենք մտնում ենք մարդկանց իրավիճակի մէջ: Շատ-շատեր դժուարանում ենք վճարումները ժամանակին կատարել, դէ մենք էլ մարդ ենք, հասկանում ենք այդ ամէնը եւ թոյլ են տալիս նման կարգի խախտումներ: Շատ ընտանիքներ են անվճարունակ եւ տարիներ շարունակ աւելանում է նրանց՝ պետութեանը տալիք պարտքի գումարը:

- Էլ ի՞նչ յիշեցնեմ քեզ, - փոքր ինչ յուսահատ ասում է ուղեղս, - էնքան փորձութիւններ ձեռնով անցար երեւանում, որ հիմա էլ յիշելիս՝ ծալքերիս գործունէութիւնն արագանում է: Գրեթէ մէկ ամիս օգտուեցի երեւանեան թաքսիներին, ի՞նչ է տպաւորութիւնը:

- Ասեմ: Նախ, ինչպէս ասում են՝ այսօր Երեւանում աւելի թաքսի կայ, քան մարդ: Ամէն քայլափոխի կարելի է տեսնել ժամեր շարունակ յաճախորդի սպասող մի քանի տասնեակ մարդկանց կամ ընկերութիւնների պատկանող գունաւոր, տարբեր ազգագրերով առլի մեծ ու փոքր թաքսի մեքենաներ: Եւ, հետաքրքիրն այն է, որ վարորդների մէջ մեծ թիւ են կազմում խորհրդային օրերին տարբեր պաշտօններ վարած, որոշակի գիտելիքներով գիտուած մարդիկ: Եւ չեղաւ մէկ վարորդ, որ գոհ լինէր իր աշխատանքից. «Օրը 15-20 ժամ եմ աշխատում, - ասում էր մէկը, «չորս երեխայ ունեմ, մէկն էլ ուսանող է, կինս չի աշխատում, հազուադէպ է պատահում, որ օրը դուրս աշխատեմ լաւ է, ասում էր միւսը: Մէկ ուրիշն էլ ասում է. «մինչեւ կէսօր եթէ հինգ դուրս

աշխատեմ լաւ է, պերերիվիս (ընդ-միջմանը) քեաբաբի եւ մի պաչկա սիգարետի փողը դուրս ա գալի: Թէ դրանից յետոյ մի հինգ դուրս աշխատեմ, եայ չաշխատեմ»:

- Չէ, չէ, անգին իմ ուղեղ, կանգնիր, կանգնիր, հերիք է ինձ տանջես երեւանեան տխուր յիշողութիւններով, ինչ է, ուրիշ բան չկա՞յ յիշելու: Ասենք օրինակ, երեւանի գեղադէմ օրիորդները, մէկը միւսից շքեղ, փառահեղ արտաքին տեսքով, շլացուցիչ լուսաւորումով աչք շոյող ռեստորաններն ու սրճարանները: Բա մէկը՝ միւսից նոր ու փայլուն Ջիպերն ու Մերսեդէսները, ինֆինիտիներն ու Համլընները:

- Այ, մի բան յիշեցի ուղեղ իմ հարագատ: Այնտեղ՝ Լոս Անճելոսում մի երիտասարդ, որ նոր էր հաստատուել Ամերիկայում, հարցրեց թէ ես ի՞նչ մեքենայ եմ վարում:

- Հասարակ մեքենայ է, ընտանեկան, եօթ նստատեղով, ութ տարուայ է, - ասացի նրան:

- Էդ ո՞նց, զարմացաւ երիտասարդը, - բա ձեզ նման մարդուն ՊԱՆՏԻ է՞ (վայել, սագել) ըստեց ավտօ քէլը...

- Պալոս է, պալոս, - պատասխանեցի երիտասարդին, որ Մերսեդէս էր վարում, բայց ծնողների հետ մէկտեղ ապրում էր մէկ սենեականոց բնակարանում:

- Հերիք է, բա է բարեկամս, ուղեղ իմ շարժուն, քիչ յետոյ վայրէջք ենք կատարում: Մէկերկու ժամից էլ տուն կը հասնենք: - Ի՞նչ, տո՞ւն: Դա տուն չէ, բնակարան է, բնակուելու տեղ: Հայաստանից դուրս ուր էլ որ ապրելու լինես՝ դա բնակատեղի է:

Տունն այնտեղ է՝ Հայաստանում եւ բոլոր սփիւռքահայերի տունն է այնտեղ՝ Արարատի փէշերին եւ ինչպէս Պարոյր Սեւակն է ասում՝

- Դա տուն չէ, Հայրենիք է, էն էլ ի՞նչ Հայրենիք:

Մեր... հայրենիքը մեզնից դատարկուեց:

Բայց... ո՛չ մի վայրկեան, ո՛չ մի ակնթարթ

Մենք չենք դատարկուել մեր հայրենիքից:

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Մի ոմն գնահատելով մեր թերթի բովանդակութիւնն ու որդեգրած հետեւողական առողջ ուղղութիւնը \$50 տուար կը նուիրէ «Մասիս»ի ֆոնտին:

BURBANK AIRPORT BID REQUEST

Qualified "B" licensed General Building Contractors are invited to submit a sealed bid on Project E10-24, Module 12.4 to the Burbank-Glendale-Pasadena Airport Authority by 2:05 PM, September 29, 2010.

The Work includes, but is not limited to, the following: Installation of new doors, new windows, air conditioning, insulation and correction of some code deficiencies for 40 Single Family Condominium units.

Bidders may obtain construction documents from the Bob Hope Airport Web Site at bobhopeairport.com under Business Opportunities and are encouraged to do so prior to the mandatory pre-bid conference. All Bidders shall register with the Airport Engineering Department either via web site or in person. Bids submitted by firms who have not registered with Airport Engineering will be considered non-responsive. A mandatory Pre-bid conference has been scheduled for September 15, 2010, at 10:00 A.M. at the Bob Hope Airport Engineering Offices, 2800 N. Clybourn Ave., Burbank, California.

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ
ՀՌԻՓՄԻՄԷ ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով Տէր եւ Տիկ. Կարօ Պէքարեան իրենց խորագգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի ամուսինին Արշակ Գալէնտէրեանին եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն:
Առ այդ փոխան ծաղկեպսակի \$50 տուար կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91107
Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով Զետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

ՍՓԻՌՔԻ ԿԱԶՄԱԻՈՐՈՒՄԸ, ՍՓԻՌՔԸ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՅԱՅՐԵՆԻՔԸ

Շարունակում էք 13-էն

կոչին 1941-1942 թուականներին ամենախոշոր, ամենափոքր գաղթածահաններում կազմակերպեցին կարմիր բանակի եւ սուժած շրջաններին օգնող կոմիտեաներ:

Առաջին իսկ առիթով Հայկ-պում հանգանակուել է 4400 ոսկի, իսկ Պէյրուսում մօտ 8000: Այս գումարները ժամանակին ուղարկուած էին Թեհրանի Սովետական դեսպան պարոն Սմիլնովին:

Եթովպիայի փոքրիկ Գադու-թը, օգնութեան մասին հետեւեալ պերճախօս վկայութիւնը: 1945-ի Յունուարի 12-ին Եթովպիայի ՍՍՌՄ ներկայացուցչական առաջին քարտուղար Գ. Շուշումեանի արտասահմանեան երկրների հետ մշակութային միութեան կապի ընկերակցութեանն ուղղուած նամակում կարդում ենք.

«Երբ Ֆաշիստական Գերմանիան չարձակուեց ՍՍՌՄ-ի վրայ յատուկ հայերի ճնշող մեծամասնութիւնը անցաւ մեր երկրի յաղթանակի կողմը եւ սկսեց նրանց ցոյց տալ նիւթակաւն օգնութիւն»: Այնուհետեւ բերում է հետեւեալները: 1942-ի Մայիսի 18-ին Հայաստանի կառավարութեան հասցէով Լոնտոնի դեսպանութեան միջոցով փոխադրել է 17-920 շիլինկ, որ հաւաքուել է Եթովպիայի հայերից:

Իրանում, Լիբանանում, Սիրիայում, Կիպրոսում եւ այլուր եղել են բազմաթիւ դէպքեր, երբ հայ ընտանիքը, ինքը ծայրահեղ կարիքի մէջ, ամսուայ վաստակը նուիրաբերել է կարմիր բանակի օգնութեան ֆոնդին:

Սփիւռքահայ առաջադիմական թերթերը լուսաբանում էին նուիրատուութիւնների ընթացքը, սպազորում էին նուիրատուների անունները եւ յատկացուած գումարը:

Նորագոյն հայոց սփիւռքի ցուցաբերած օգնութիւնը Սովետական Միութեան օգնութիւնն էր նաեւ Խորհրդային Հայաստանին:

Սա է նշանակում հայրենիք-սփիւռք գործնական եւ արդիւնաւէտ յարաբերութիւնների զարգացման ուղին եւ հայրենասիրական կողմնորոշումի առաջընթացը:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից յետոյ սոցիալիստական երկրների, Սովետական Միութեան ու այդ համակարգում Հայաստանի անախիւրճաց յաջողութիւնները, ամբողջ աշխարհում ուժերի շարաբերութեան փոփոխութիւնը հիմք հանդիսացան, որ հայրենիք-սփիւռք յարաբերութիւնները թեւակոխեն իրենց պատմութեան նոր փուլը, որն սկսում է 1946-1947 թուականներին կազմակերպուած հարիւր հազարաւոր սփիւռքահայերի հայրենադարձութեամբ ու դրա համար տարուած նախապատրաստական աշխատանքով:

1946-1947 թուականների գանգուածային հայրենադարձութիւնը, իրօք, տարբերում էր իր պատմական ժամանակաշրջանով, բնոյթով, տարողութեամբ ու սփիւռքահայութեան մօտ ստեղծուող հայրենասիրական բարձր

ոգիւր եւ հայրենիք հասկացողութեան շուրջ դրական եղանակների փոփոխութեամբ:

Սփիւռքի առաջադիմական հայրենասիրական կեցուածքը նպաստեց նաեւ երկրորդ հայրենիքի ժողովուրդների հետ ունեցած բարեկամական կապերի սերտացմանն ու աւելի ուժեղացմանը:

Սփիւռքը իր լուծման էր ներդրում աշխարհի այլ ժողովուրդների ազատագրական պայքարի, ազգային զարթօնքի, տնտեսական ու մշակութային զարգացման գործում, բազմաթիւ հայ որդիներ՝ Մանուշեաններ ու Լասեր, պայքարել են յանուն ազատ դեմոկրատական Ֆրանսայի: Պուլկար ժողովուրդը մեծ երախտագիտութեամբ է յիշում Հերմինէ Ռազգրատեանի ու Յարութիւն Պողոսեանի անունները: Լիբանանի նախկին վարչապետ Ռիատ Սոլհը ասել է. «Ես հայերի ներկայութիւնը այս երկրում ընդունում եմ գրկաբաց առանձին հաճոյքով, նրանք այս երկրի անկախութիւնը գոցէ մեզանից աւելի լաւ պաշտպանեն» (տես՝ Պողոս Թիւթիւնջեան, Լիբանանի ժողովրդի ազատագրական պայքարը եւ հայ համայնքը 1920-1990թթ. էջ. 67):

Ռիատ Սոլհի լիբանանահայերին ուղղած սրտազին խօսքի էութիւնը արտայայտուած է Լիբանանի Կոմկուսի 1982թ. Ապրիլի յայտարարութիւնում:

Լիբանանի կոմունիստական կուսակցութեան կենտրոնական կոմիտէի յայտարարութիւնը՝ 24 Ապրիլ 1982թ.-ին հայերին հայկական դատին եւ լիբանանահայոց պայքարի շուրջ ասում է «...Լիբանանում եւս Հայ գանգուածները զարգացան եւ դիրքորոշուեցան քաղաքականօրէն եւ իրենց դերը խաղացին ընկերութեան մէջ, այն նոյն շրջագիծէն ներս, ուր զարգացան լիբանանեան գանգուածները ընդհանրապէս, տնտեսական, ընկերային ու մտաւոր նոյն ազդակների ազդեցութեան ներքոյ ընդհանուր առմամբ: Սակայն անոնք մնացին հաւատարիմ՝ իրենց ազգային դատին, ժառանգին ու աւանդոյթներին: Մեր կուսակցութեան հիմնադրումից ի վեր, հայ կոմունիստները, իրենց Լիբանանցի Արաբ ընկերների կողքին նպաստեցին մեր կուսակցութեան փառապանծ պատմութեան կերտումին՝ իմպերիալիզմի ու յետադիմութեան դէմ եւ ազգային անկախութեան, դեմոկրատիայի ընկերային առաջադիմութեան ու սոցիալիզմի ի խնդիր մղուած պայքարում, իրենց ժողովրդի ազգային դատի պաշտպանութեան գործում:

Նոյնպէս հայ կոմունիստները, այլ հայ առաջադիմական ուժերի (Հնչակեան եւ ռամկավար կուսակցութիւնների եւ անկուսակցականների եւ հայրենասէր անձնաւորութիւններն ու գանգուածը) հետ միասին, հիմնական դեր խաղացին, հայ եւ Արաբ եղբայրական յարաբերութիւնների սերտացման մէջ»:

1924 թուականի Հոկտեմբերի 24-ին ստեղծուեց Լիբանանի կոմունիստական կուսակցութիւնը՝ «Լիբանանի ժողովրդի կուսակ-

ցութիւն» անուանումով:

Կոմունիստական «Սպարտակ» երիտասարդական կազմակերպութիւնը հիմնուել է 1923-ի վերջին, նախապէս այս խմբակը հարում է Հնչակեան Ուսանողական Միութեանը: 1924թ. սկիզբները լիբանանահայ իրականութիւնէն ներս, Սպարտակով սկսուող կոմունիստական շարժումը ընթացաւ յամառ, բարդ ու դժուարին յարատեւ պայքարների, նրա դէմ շղթայագերծուած դաժան հալածանքների դիմադրութեան ուղիով: «Սպարտակի» հիմնադիրներն են՝ Յարութիւն Մատէյեանը, Պետրոս Պարտիզպանեանը, Ոսկան Յովհաննիսեանը, Խաչիկ Փափագեանը, Արամ Երէցեանը, Հայկազուն Պոյաճեանը, Արամայիս Փանոսեանը, Սեդրակ Հայկազեանը, Ստեֆան Գաֆաֆեանը, Փանոս Արամայիսեանը, Յակոբ Տէր-Պետրոսեանը՝ (Հայաստանի 3-րդ հանրապետութեան առաջին Նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի հայրը):

Այս մասին տես՝ Հ. Խ. Թոփուզեան, հայերի մասնակցութիւնը Սիրիայի եւ Լիբանանի ազգային ազատագրական շարժումներին, Երեւան, 1968թ., էջ 29: «Յ. Մատէյեանն իր հերթին հաստատել է վերը նշեալ անունների ճշգրտութիւնը, երբ այդ հարցումով դիմել ենք իրեն»:

Լիբանանի եւ Սիրիայի հայ կոմունիստները 1925 թուականից, գանազան ընդյատակեալ զաղտնի թերթեր լոյս տեսել են, դրանք ընդհանրապէս խմորատիպ կամ մեքենագիր բազմագրուած:

Նոր Փարոս: Խմորատիպ, Պէյրուս, 1925թ.: 24 էջ, Ա. Թիւր լոյս է տեսել 1925թ. Յունիսին, իսկ Բ. Թիւր՝ Օգոստոսին: Խմբագիր՝ Յարութիւն Մատէյեան եւ ուրիշներ, աքսորուած են դէպի Տէր-Ջօրի կողմերը: Ֆրանսական իշխանութիւնների կողմից, եւ հոն լոյս ընծայել են:

Սպարտակ: Խմորատիպ, Ռաքքա (Սիրիա) 1927թ. Ա. Թիւր 1927 թուականի Յունուարի սկիզբ, Բ. Թիւր՝ Փետրուարին, իմբ. Յ. Մատէյեան:

Աքսորները փոխադրուել են Սիրիայի Գատմոս Բերդը (Սիրիա), եւ հոն պատրաստել են՝ «Նոր Բաստիլլ», ձեռագիր, Կատմոս Բերդ (Սիրիա), 1927 Օգոստոս, արաբերէն եւ հայերէն բովանդակութեամբ: Յօդուածները ստորագրուած են՝ Հնչակեան գործիչ Սարգիս Տիւրուհի, Յարութիւն Մատէյեան եւ Հայ-

կազուն Պոյաճեան: (տես՝ Ժիրայր Դանիէլեան, բանասիրական որոնումներ, Պէյրուս 1996, էջ՝ 85,93,94):

Այդ բարեկամութիւնը առաջին հերթին արտայայտուած էր սուրեալ ժողովրդի առաջ ծառայած խնդիրների լուծմանը ակտիւօրէն մասնակցելու մէջ: Այդ պատճառով էլ այն ունենում էր իր կոնկրետ դրսեւորումը իւրաքանչիւր սփիւռքահայի օջախում:

Սփիւռքահայը ազնուօրէն ծառայելով զինք հիւրընկալող երկրի ժողովրդին, երկրորդ հայրենիքին ազատութեան ու առաջընթացի գործին, մախթամանակ ծառայած լինում էր իր մայր Հայրենիքին: Հայ եւ Արաբ բարեկամութեան ոգին գնահատելով, Արաբ ժողովրդի հերոս գաւակը՝ Ֆարժուլլա Հլուն գրում էր. «Ամէն անգամ, որ յետադիմականները մեզ այպանում են հայերի հետ բարեկամ լինելու համար, մենք նրանց պատասխանել ենք, ամաչելու ոչինչ ունենք եղբայրակցելու աշխատաւոր ու պատուաւոր մի այնպիսի ժողովրդի հետ, որը մեզ հետ ձեռք-ձեռքի պայքարում է ազատութեան ու անկախութեան համար»: Սփիւռքի այդպիսի արժէքաւորումը կապուած էր նրա առաջադիմական կողմնորոշման հետ:

Այդ բարեկամութիւնը իր ցայտուն արտայայտութիւնն է գտնում նաեւ մշակութային ասպարէզում, հայ եւ արաբ առաջադէմ մտաւորականների կողմից արաբերէնի են թարգմանել բազմաթիւ հայերէն գրքեր:

Լիբանանի յայտնի լեզուաբան ու իսլամական դերագոյն խորհրդի անդամ Շէյխ Ապդալլա Ալէյլին գտնում էր, որ Մաշտոցն իր մեծութեամբ գաւակն է նաեւ Լիբանանին «Մեսրոպ Մաշտոցը ինչպէս մայր մը լիբանանեան, եկած դարերից ու պատկանում է դարերին»:

Այդ, պատմական վաւերական ճշմարտութիւն է, հայոց նոր սփիւռքը, յատկապէս Լիբանանի եւ Սիրիայի ազգային անկախութեան պաշտպանութեան հասարակական խնդիրների համար, արաբ ժողովրդի հետ պայքարի միասնութիւնը:

Արդէն այս գործընթացը դարձել էր սփիւռքահայութեան ազգային ընդհանուր քաղաքականութիւնը զինք հիւրընկալող երկրի ազատութեան եւ առաջընթացի գործին: (Շարունակելի)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՀԵՌՈՒՍՏՍԵՍԻԼԻ ՅԱՅՏԱԳԻՐԻ
ԺԱՄՆԱԿԱՑՈՅՑԸ
CHARTER CABLE 280-ՐԴ ԿԱՅԱՆ
(ԿԼԵՆՏԷՅԼ, ՊԵՐՊԵՆՔ, ԼԱ ՔՐԵՍԵՆԹԱ)
GLOBACAST SATELLITE
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 10:00-11:00

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցեք
«Մասիս» Շաբաթերփին
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր, եւ կը ցանկանաք զանոնք նուիրել Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին հաճեցեք կապ պահել մեզի հետ:
G.Y.O.1060N.ALLEN.AVE.PASADENA,CA91104

Կազմակերպութեամբ Organized By

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
NOR SEROUNT CULTURAL ASSOCIATION

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒՍՅ

ARMENIAN INDEPENDENCE DAY

ՓԲՈՒՆՈՒՄԱՆ ՕՐՈՒՄՆԵՐԻ ՖԵՍՏԻՎԱԼ

SUNDAY SEPTEMBER 26, 2010
VERDUGO PARK, GLENDALE

ԵՐԳ ՈՒ ՉԱՐ
ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԳՈՐԾԵՐ
ՓՈՐՐԵՐՈՒ ԽԱՂԵՐ
ՀԱՄԱԴԱՄ ՃԱՇԵՐ

Live Music
Dancing
Art Work Exhibition
Kids Games
Armenian Food

Cosponsored by the City of Glendale

To reserve your booth
please call Nor Serount Cultural Association
Չե՛ր կրպակնեղը ապահովելու համար
Հեռախոսնեղք նոյ Աերունդ Աջակցալիմն Ալիպետս
(818) 391-7938

Media Sponsors

Sponsors

